

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Pensiya yaşı yenə
artırıla bilər -
məmurların
arzusu,
yoxsa...
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 2 noyabr 2023-cü il Cümə axşamı № 198 (8334) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezidentin nizamlı Qarabağ planı - sürətli, incə və dahi gedışlər!

44 günlük müharibədəki Zəfərimiz, Şuşada 12 dekabrda başlayan aksiya və Xankəndidə dalğalanan bayrağımız...

yazısı səh.3-də

Astana sammitindən gözləntilər: "Türk zamanı"nda nələr razılaşdırılacaq...

yazısı səh.10-də

Mərkəzi Bank uçot dərəcəsinə endirdi

yazısı səh.13-də

Şimali Qafqaz qaynayır - Abxaziya separatçıları da hərəkətlənir

yazısı səh.11-də

İsrail-Fələstin savaşı dünyanı təhdid edir - vahim proseslər başlayır

yazısı səh.5-də

FTB səfi İranı ABŞ rəsmilərinə terror hazırlamaqda suçladı - sensasion açıqlama

yazısı səh.12-də

Fransa Transxəzər dəhlizini dəstəklədiyini bəyan etdi

yazısı səh.14-də

Məşəli qatili azərbaycanlıları öldürən digər şəxslərin adlarını dedi

yazısı səh.6-də

Bakıda qonşu ana və qızını döyüb, qız ölüb

yazısı səh.2-də

Kirayə ev ömrü qısaldır - alimlər açıqladı, gənclər çıxış yolu axtarır

yazısı səh.15-də

Ədliyyə naziri Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvlüyündən çıxarıldı

yazısı səh.2-də

ERMƏNİSTAN SÜLH MÜQAVİLƏSİ İMZALAMASA... BÖLGƏNİN GƏLƏCƏYİ BUNDAN ASILI DEYİL!

Nikol Paşinyan indi də üçtərəfli bəyannamənin 9-cu bəndindən imtina etmək niyyətinə düşüb; İrəvan Rusiyanın nəzarət edəcəyi kommunikasiya xətlərinə qarşıdır-növbəti fəlakətli perspektivin ayaq səsləri...

yazısı səh.9-də

Hesablama Palatasının nazirliklərdə aşkarladığı uyğunsuz xərclər - məqsədli "yanlışlıqlar", yoxsa...

Səbiq maliyyə naziri: "Büdcə vəsaitlərinin mənimsənilməsi əsasən tenderlərin və alışların keçirilməsi zamanı baş verir"; "İctimai nəzarət gücləndirilməli, QHT-lər bu işə cəlb edilməlidir"

yazısı səh.4-də

Taleh Kazimov:
"“Muğanbank”da sığortasız əmanətin 61 mln. manatı bir şəxsə aiddir"

yazısı səh.2-də

Hikmət Babaoğlu:
"Gürcüstanın Aİ-yə namizədliyə üzvlüyü regionun xeyrinədir"

yazısı səh.8-də

Paşinyanın "xəritə" hiyləsi - Qərbə, yoxsa Rusiyaya mesaj verir...

yazısı səh.7-də

Ədliyyə naziri Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvlüyündən çıxarıldı

Ədliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamədə dəyişiklik edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı fərman imzalayıb.

Dəyişikliyə əsasən, ədliyyə naziri Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvlüyündən çıxarılıb.

Azad edilmiş ərazilərdə ötən ay 1700-ə yaxın mina aşkarlanıb

Azərbaycan Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA) işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən humanitar minatəmizləmə əməliyyatları ilə bağlı aylıq məlumat yayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə ANAMA məlumat yayıb.

Bildirilib ki, azad olunan ərazilərdə oktyabr ayı ərzində 928 tank əleyhinə mina, 767 piyada əleyhinə mina, 853 partlamamış hərbi sursat (PHS) aşkarlanıb və zərərsizləşdirilib. Həmçinin 6687,4 hektar ərazi minadan təmizlənib.

Minatəmizləmə əməliyyatlarını ANAMA, Müdafiə Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi və Dövlət Sərhəd Xidməti həyata keçirib.

Bakıda qonşu ana və qızını döyüb, qız ölüb

Bakıda şəxsin sağlamlığına qəsdən ağır zərər vurmaqla ölümünə səbəb olma faktı ilə bağlı cinayət işi başlanıb.

Nəsimi Rayon Prokurorluğundan APA-ya verilən məlumata görə, oktyabrın 31-də 1959-cu il təvəllüdlü Marina Çabanovanın xəsarət alması, qızı, 1987-ci il təvəllüdlü Nərminə Vəliyevanın aldığı xəsarətlərdən ölməsi barədə rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub.

Araşdırma zamanı 1969-cu il təvəllüdlü Sayruz Səttərovun oktyabrın 30-da saat 23 radələrində paytaxtın Nəsimi rayonu, Ağadadaş Qurbanov küçəsində yerləşən fərdi yaşayış evlərinin birində qonşuları Marina Çabanova və Nərminə Vəliyevaya xəsarətlər yetirməklə ehtiyatsızlıqdan sonuncunun ölümünə səbəb olmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Nəsimi Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 126.3-ci (qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə səbəb olduqda) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb, Sayruz Səttərov şübhəli şəxs qismində tutulub.

Hazırda ibtidai istintaq davam edir.

Taleh Kazimov: "Muğanbank" da sığortasız əmanətin 61 mln. manatı bir şəxsə aiddir"

Ləğv prosesində olan "Muğanbank" da sığortasız əmanətin məbləği təxminən 102 milyon manatdır.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə keçirdiyi mətbuat konfransında Mərkəzi Bankın sədri

Taleh Kazimov məlumat verib.

"102 milyon sığortasız əmanətin 76 milyonu fiziki şəxslərindir. 76 milyon da 61 milyon manatı 1 fiziki şəxsə aiddir. Qalan 25 milyon hüquqi

şəxslərin pullarıdır. Onun da 50 faizi 2 şirkətdir. Buna görə deyirik ki, "Muğanbank"ın lisenziyasının ləğv edilməsi maliyyə sabitliyinə təsir etmir" - Taleh Kazimov əlavə edib.

Qeyri-iş günləri ilə əlaqədar dərslərin tarixləri dəqiqləşib

Nazirlər Kabinetinin "İş və istirahət günlərinin yerlərinin dəyişdirilməsi haqqında" müvafiq qərarına əsasən, beşgünlük iş həftəsi ilə fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində cari həftə son iş günü 4 noyabr, növbəti həftənin iş günləri 6, 7 noyabr, bayramdan sonra ilk iş günü isə 13 noyabrdir.

Elm və Təhsil Nazirliyindən APA-ya verilən xəbərə görə, altıgünlük iş həftəsi ilə fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində cari həftə son iş günü 4 noyabr, növbəti həftənin iş günləri 6, 7 noyabr, bayramdan sonra iş günləri 10-11 noyabr tarixləri müəyyən olunub.

Xatırladaq ki, Nazirlər Kabinetinin "İş və istirahət günlərinin yerlərinin dəyişdirilməsi haqqında" qərarına əsasən, iş və istirahət günlərinin ardıcılığını təmin etmək məqsədilə 2023-cü il 10 noyabr (cümə) iş günü ilə 4 noyabr (şənbə) istirahət gününün yerləri dəyişdirilib.

Qeyd edək ki, 8 noyabr Zəfər Günü, 9 noyabr Bayraq Günüdür. 11 noyabr şənbə, 12 noyabr bazar günüdür. Beləliklə, 5 gün ardıcıl (8, 9, 10, 11, 12 noyabr) iş olmayacaq.

Rüşvətə görə həbs edilən hərbi komissar özünü təqsirli bilmir

Rahim Ağayev

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin Xaçmaz Rayon Şöbəsinin rüşvət almaqda ittiham olunan sabiq rəisi Rahim Ağayevin cinayət işi üzrə məhkəmə istintaqı başlayıb.

"Qafqazinfo"-nun məlumatına görə, Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakim Rafiq Abbasovun sədrliyi ilə keçirilən iclasda ittiham aktı elan edilib.

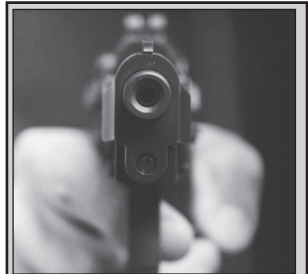
R.Ağayev ona görə ittiham olunur ki, o, hərbi komissar işlədiyi müddətdə çağırışçının sağlamlıq vəziyyəti ilə əlaqədar həqiqi hərbi xidmətə yararsız hesab edilməsinə köməklik göstərilməsi müqabilində vətəndaşdan 8 min manat pul tələb edib. O, həmin pulun 5 min manatını rüşvət qismində alıb.

Eks-hərbi komissar ittihamla münasibətdə özünü təqsirli bilməyib:

"İttihamda yazılanlarla əlaqəm yoxdur. Mən heç kimdən rüşvət almamışam".

Proses noyabrın 20-də davam edəcək.

Qeyd edək ki, R.Ağayev Baş Prokuror yanında Korruptsiya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən həbs edilib. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 311.3.3-cü (təkrar külli miqdarda rüşvət alma) və 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə) maddələri ilə ittiham irəli sürülüb, barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Şağanda 53 yaşlı kişi güllələnib, hadisəni törədən şəxs təslim olub

Bakıda qəsdən adam öldürmə faktı ilə bağlı cinayət işi başlanılıb.

Xəzər Rayon Prokurorluğundan APA-ya verilən məlumata görə, noyabrın 1-i saat 17 radələrində Xəzər rayonu, Şağan qəsəbəsi ərazisində 1970-ci il təvəllüdlü Cavanşir Abdullayevin odlu silahdan açılan atəş nəticəsində ölümünə dair rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub.

Aparılmış araşdırma zamanı 1985-ci il təvəllüdlü Pərviz Xudaverdiyevin aralarında yaranmış mübahisə zamanı odlu silahdan atəş açmaqla Cavanşir Abdullayevi qəsdən öldürməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Xəzər Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1 (qəsdən adam öldürmə) və 228.1-ci (qanunsuz olaraq odlu silah əldə etmə və gəzdirmə) maddələri ilə cinayət işi başlanıb.

Pərviz Xudaverdiyev hadisədən sonra könüllü olaraq istintaqa təslim olub və prokurorluğun qərarı əsasında şübhəli şəxs qismində tutulub.

İbtidai istintaq davam etdirilir.

Ukrayna ordusu Krıma zərbələr endirdi

Ukraynanın 4 "Su-24" qırıcısı ötən gecə Krım yarımadasına zərbələr endirib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Ukrayna mediası məlumat yayıb.

Xatırladaq ki, Rusiya Krımı 2014-cü ildə ilhaq edib.

Prezidentin nizamli Qarabağ planı - sürətli, incə və dahi gedişlər!

44 günlük müharibədəki Zəfərimiz, Şuşada 12 dekabrda başlayan aksiya və Xankəndidə dalğalanan bayrağımız...

Azərbaycanın Qarabağı işğaldan azad etməsi, suverenliyimizin tam bərpa olunması böyük bir siyasi və hərbi tarixdir. Prezident İlham Əliyev elə bir usta gediş, elə bir siyasi və hərbi taktikalar qurdu ki, buna kimse mane ola bilmədi. Nəticə isə göz önündədir. Zəfər günü ərəfəsində 2020-ci ilin sentyabrından 2023-cü ilin sentyabrına qədərki dövrü təhlil edəndə, olduqca möhtəşəm bir mənzərənin, sürətli, incə gedişlərin və onların böyük nəticələrinin fərqi varır:

- 2020-ci ilin payızında başlayan müharibə cəmi 44 gün sonra Şuşada bayrağımızın ucaldılması, Zəfərimlə yekunlaşdı;

- ardınca azad edilmiş ərazilərdə sürətli bərpa-quruculuq işlərinə başlanıldı və inanılmaz nəticələr ortaya qoyuldu;

- separatçı rejimin məhvi istiqamətində qurulan taktika çox möhtəşəm oldu;

- 12 dekabr 2022-ci ildə QHT-lərin Xankəndi Laçın yolunun Şuşadan keçən hissəsində başlatdıqları aksiya əslində Xankəndidə bayrağımızın ucaldılması ilə nəticələnən prosesin başlanğıcı kimi qiymətləndirilə bilər;

- nəhayət, cəmi 1 günlük antiterror tədbirləri ilə seprataçı rejim məhv edildi! Qısa xronologiyayı təsadüfən xatırlatmıdım. Bəziləri 2020-ci ilin sonlarında və

hətta 2022-ci ildə elə düşüncəyə, bəzi müxaliflər belə təbliğat aparırdı ki, Azərbaycan 2020-ci il 8 noyabrda üçtərəfli bəyanatla təsbit edilmiş status-kvonu dəyişməyə cürət etməyəcək və əksər ərazilərlə Şuşanın azad edilməsi maksimal hədd olacaq. Onlar bunu belə əsaslandırır ki, beynəlxalq aləm ermənilər yaşayan Azərbaycan ərazisində hər hansı əməliyyat keçirməyə və bu ərazilər üzərində Azərbaycanın nəzarətini, suverenliyini bərpa etməyə imkan verməyəcək. Həmin dövrdə əsasən ABŞ və Qərb ölkələrinin tutduğu mövqe, verilən bəyanatlar belə proqnozlar üçün əsaslar yaradırdı...

2022-ci ilin sonu, 2023-cü ilin əvvəllərində Azərbaycanın vətəndaş cəmiyyəti institutu təmsilçiləri, hüquq-müdafiə təşkilatları, eko-fəallar Laçın yolu üzərində etiraz aksiyasına başlayanda, müharibədən sonrakı dövrdə həmin ərazilərdə qalan Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqlarının ardıcıl tənqidatlarına Azərbaycan Ordusu tərəfindən cavab tədbirləri görüldə bəzi region ölkələri və Qərb dairələrinin məsələnin mahiyyətinə varmadan, heç bir araşdırma aparmadan verdikləri bəyanatlar Azərbaycana qarşı təzyiq cəhdindən başqa bir şey deyildi. Həmçinin ölkədə bəziləri Şuşadakı aksiyayı tənqid edə edirdilər, uzun müddət davam edən aksiyanın hə-

ta guya Azərbaycanın zərərinə çevrildiyini iddia edənlər də var idi.

Bütün bu dövrlərdə biz şahidi olduq ki, Azərbaycana, şəxsən Prezident İlham Əliyevə qarşı hansı təzyiqlər, çirkin kampaniyalar aparıldı. Məqsəd təbii ki, Prezident İlham Əliyevi və Azərbaycanın öz ərazisi üzərində tam suverenliyini bərpa etməsinə imkan verməmək, 2020-ci ildəki 44 günlük müharibənin nəticələri ilə məhdudlaşmağa məcbur etmək idi.

Ancaq biz şahidi olduq ki, Prezident İlham Əliyev çox möhtəşəm taktikalarla, cəsarətli siyasəti, yüksək iradəsi və çevik ağı ilə hansı mühüm nəticəyə nail oldu! 200 illik məsələ tam çözüldü, suverenliyimiz tam bərpa oldu, Qarabağdakı separatçı xunta rejimi təslim oldu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin taktikası bu dəfə də dünyanı hey-rətə gətirən qələbəni gerçəkləşdirdi.

Bu mövzuda fikirlərini "Yeni Müsavat"la bölüşən **politoloq Murad Sadəddinov** bildirdi ki, separatçı rejimin çökdürülməsinin başlanğıcı 44 günlük müharibənin nəticəsində start götürmüşdü. 12 dekabr 2022-ci ildə Xankəndi-Laçın yolunda başlanan aksiya isə bu prosesin bir elementi idi. 44 günlük müharibədə Azərbaycan Ordusu Qarabağdakı separatçı rejimi qoru-

yan silahlı qüvvələrin böyük bir hissəsini darıma-dağın etmişdi. Separatçı quruma hər cür dəstək verən Ermənistanın ordusu diz çökdürülmüşdü, müharibədən sonrakı dövrdə isə diplomatik savaşda Azərbaycan Prezidentinin qətiyyəti, düzgün seçilmiş strategiyası Ermənistanın əlinin-qolunun bağlanması gətirib çıxardı: "Bütün bu gedişat Qarabağdakı separatçı rejimin çöküşünü yaxınlaşdırırdı. 19-20

sentyabrda 23 saatlıq antiterror tədbiri isə quldur rejimin dəfn olunması idi. Azərbaycanın apardığı proses elə vəziyyət yaratdı ki, həmin gün hətta Ermənistanın özü hadisələrə müdaxilə etməmək yolunu seçdi. Beynəlxalq aləm də Azərbaycanın öz ərazilərində apardığı antiterror tədbirinə qarşı çıxmıdı, bunu normal qəbul etdi. Beynəlxalq birliyin Azərbaycana təzyiq etmək imkanları da məhdudlaşdı. Burada Azərbaycanın özünün güclənməsi, beynəlxalq aləmdə nüfuzunun, çəkisinin artması faktoru öz sözünü deyir. Bu faktor Azərbaycanın öz haqlı mövqeyini müdafiə etmək və qəbul etdirmək üçün imkanlar yaratdı. 44 günlük müharibədə qələbədən sonra Azərbaycan Ordusunda yeni komando briqadaları yaradıldı. Ordumuzun gücü 44 günlük müharibədən sonra daha da artdı. Qarabağda Fərrux yüksəkliyi və bir sıra mühüm strateji nöqtələr 44 günlük müharibədən sonrakı vaxtlarda ordumuz tərəfindən əldə edildi. Bütün bu faktorlar ona gətirib çıxardı ki, Xankəndidəki separatçı rejim və onun təbəçiliyində olan silahlı birləşmələr antiterror tədbirində cəmi 23 saat duruş gətirə bildi və ağ bayraq qaldırdı".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Ərdoğan İran XİN başçısını qəbul edib
Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan İranın xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahianı qəbul edib.

APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə Prezident Administrasiyası məlumat yayıb.

Qeyd edək ki, yaxın günlərdə İran prezidenti İbrahim Rəisi Türkiyəyə səfər edəcək.

APA xəbər verir ki, bu barədə Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan Ankarada iranlı həmkarı ilə birgə mətbuat konfransında bildirib.

Nazir İran dövlət başçısının Türkiyəyə səfərinin yaxın vaxtlarda baş tutacağını vurğulayıb.

Parlament avropalı deputatların Ermənistana səfərini pislədi

Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsi Avropa Parlamentinin deputatları Nikolas Bay, Mariyon Marişal və Vinçenzo Sofonun rəyət etməli olduqları bütün qayda və davranış normalarını pozaraq, özünü ləğv etmiş və Azərbaycanın Qarabağ regionundan qaçmış keçmiş separatçı rejimin nümayəndələri ilə birbaşa əlaqə yaratması ilə bağlı tənqidi xarakterli, qeyri-etik və faktiki olaraq qanunsuz, davamlı olaraq təkrarlanan hərəkətlərinə görə dərin narahatlığını və narazılığını ifadə edərək qəti şəkildə etirazını bildirir. Bu hərəkətlər 30 il ərzində cinayətləri xarici havadarları tərəfindən ört-basdır edilən separatçılara açıq dəstək verməklə yanaşı, qondarma "demokratiya" qarçıqlarının həqiqi niyyətlərinin bariz nümunəsidir.

APA xəbər verir ki, bu barədə Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin Avropa Parlamentindən olan bir qrup deputatın Ermənistana səfəri ilə bağlı bəyanatında bildirilib.

Bəyanatda həmçinin deyilir: "Təəssüf ki, öz ənənəvi siyasətlərini davam etdirən Avropa Parlamentinin nümayəndələri hələ 1988-ci ildə Ermənistanın azərbaycanlıları kütləvi şəkildə qovduğu zaman "Sovet Ermənistanında vəziyyət" adlı qətnamə qəbul edərək, Ermənistanın ərazi iddialarına dəstək ifadə edib və bu ölkədə yaşayan azərbaycanlıların hüquqlarının pozulmasına göz yumub.

Ümumbəşəri insan haqlarını, qanunun aliliyini və demokratiya dəyərlərini pərdələməyə çalışan fransız deputatlar başda olmaqla, Avropa Parlamentinin nümayəndələri Cənubi Qafqaz bölgəsinin daxili işlərinə kobud şəkildə müdaxilə edir, həmçinin regiona xaos və qeyri-sabitlik gətirməyə çalışırlar.

Özünü ləğv etmiş rejimin keçmiş "lideri" ilə görüşən Avropa Parlamentinin bir sıra üzvləri daha əvvəl qeyd edilən məqsədi güdürək, "xristian dəyərlərini" qorumaq pərdəsi arxasında nə dərəcədə riyakar olduqlarını bir daha beynəlxalq ictimaiyyətə nümayiş etdiriblər.

Baş verən hadisələr, bu qurumun parlamentarilərinin islamofobiya, Azərbaycana, Türkiyəyə, ümumiyyətlə, dünyadakı insanlığa qarşı nifrət və xristianlığın üstünlüyünü aşkar şəkildə nümayiş etdirmələri Avropa Parlamentinin hansı səviyyədə olmasının birbaşa göstəricisidir.

Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsi təəssüf hissi ilə bildirir ki, avropalı parlamentarilərin artıq tendensiyyaya çevrilən bu cür davranışları nəinki qəbul edilməzdir, həm də Azərbaycanla Ermənistan arasında gedən sülh prosesini ilk mərhələdə məhv etməyə yönəlmişdir. Həmin dağıdıcı qüvvələr öz mənfəətlərini güdürək, regionumuzu yenidən müharibə və xaos vəziyyətinə sürükləmək istəyirlər.

Biz Avropa Parlamentinin rəhbərliyindən təcə regionda bu tənqidi fəaliyyətə müvafiq qiymət verməyə deyil, həm də humanitar məsələlərdən siyasi və tənqidi məqsədlər üçün istifadənin dayandırılmasını, həmçinin Cənubi Qafqaz bölgəsinin daxili işlərinə qarışmamağı və bununla da sülh prosesinə zərər verməməyi tələb edirik".

Nazirlik mövsümi virusla bağlı əhaliyə müraciət etdi

Virüsər ən çox qapalı, insanların çox olduğu mühitlərdə yayılır.

APA xəbər verir ki, bunu Səhiyyə Nazirliyinin müəssis-eksperti, pediatr Tərlan Əyyubov deyib. O bildirib ki, tədrisin başlaması ilə havaların soyuması eyni vaxta düşdüyü üçün belə qeyd edilən mühitlərdə yoluxma halları artır:

"Tez-tez burun tutulması, burunaxması, boğazın qıcıqlanması, ağrması virusa yoluxmanın ilkin əlamətlərindəndir. Bu, orqanizmin müdafiə funksiyasıdır. Orqanizm selikli qışanı təmizləmək üçün öskürmə, qıcıqlanma ilə bürüzə verir. Bütün virüsər qızdırma vermir. Rinovirusa yoluxan şəxslərdə temperaturun yüksəlməsi olmur. Lakin qripə yoluxma zamanı bütün orqanizm reaksiya ilə cavab verir. Bu baxımdan qrip rinovirusdan daha ağırdır".

Həkim virusa yoluxmadan qorunmaq üçün gigiyena qaydalarına əməl etməyin əhəmiyyətini vurğulayıb:

"Virusa yoluxmadan qorunmaq üçün əsas şərt gigiyenadırsa, digər şərt də otaqların havalandırılmasıdır. Bəzən qapı-pəncərəni bərk-bərk bağlayırlar ki, soyuq olmasın. Lakin bu, yolverilməzdir. Havanı nəmli saxlamaq lazımdır".

Azərbaycanda korrupsiya və rüşvətxorluqla mübarizə gücləndikcə, dövlət büdcəsinin talanının qarşısının alınmasına yönəlik addımlar atıldıqca, məmurlar da özləri üçün yeni yeyinti forma və "normaları" müəyyən edir. Məsələn, büdcəni daha fərqli metodlarla - iz azdırmaqla talamağa çalışırlar. Müxtəlif tenderlər, "şəffaf korrupsiya" ilə məşğul olanlar haqda mediada son vaxtlar çox yazılıb. Bunun izinə, deyəsən, Hesablama Palatası da düşüb.

"Hesablama Palatası tərəfindən aparılan təhlillər, 2024-cü ilin dövlət büdcəsində xərclərin nəzərdə tutulması ilə bağlı uyğunsuzluqların əksəriyyətinin aradan qaldırılması fonunda, bəzilərinin hələ də mövcud olduğunu göstərir. Belə ki, bəzi hallarda xərclər vahid büdcə təsnifatı ilə müəyyən edilən funksional və iqtisadi təsnifatın müvafiq istiqamətlərində (müvafiq təsnifatın bölmə, köməkçi bölmə, paraqraf, maddə və yarımaddəsində) nəzərdə tutulmaq əvəzinə digər istiqamətlərdə nəzərdə tutulur ki, bu, dövlət büdcəsində məlumatların düzgün əks olunmamasına şərait yaradır". Bunu Hesablama Palatası 2024-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsinə verdiyi rəyində qeyd edib.

Qeyd edək ki, Hesablama Palatası Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi üzrə 6,1 mln. manatın (digər enerji mənbələri) və 2,3 mln. manatın (digər iqtisadi xidmətlər), tam olaraq "Sair xərclər" maddəsində proqnozlaşdırılmasının dəqiqləşdirilməsini təklif edir.

Eyni zamanda Hesablama Palatası Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi (sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı tədbirlər) üzrə 4,4 mln. manatın "Dövlət müəssisələrinə subsidiyalar" paraqrafında proqnozlaşdırılmasının məqsəduyğun olmadığını hesab edir.

Maraqlıdır, büdcəni "gərmək" üçün bu boşluqlar qəsdən qoyulur? Bunu kimlər və hansı səviyyədə edir? Bu, nəşiliğin nəticəsidir, yoxsa məqsədli işdir?

İqtisadçı alim, sabiq maliyyə naziri Fikrət Yusifov mövzu ilə bağlı "Yeni MİSAVAT"a dedi ki, dünyanın elə bir ölkəsini tapmaq mümkün deyil ki, orada bu və ya digər formada büdcə oğurluğu baş verməsin: "Bu oğurluğun daha geniş miqyasına adətən az inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə rast gəlinir. Uzun illərin araşdırmaları göstərir ki, böyük büdcə oğurluqlarına ilk növbədə təbii resurslarla zəngin, zəif inkişaf etmiş ölkələrdə rast gəlinir. Resurs satmaqla "asan şəkildə qazanılan pullar" asanlıqla da korrupsiya mənbəyinə çev-

Hesablama Palatasının nazirliklərdə aşkarladığı uyğunsuz xərclər - məqsədli "yanlışlıqlar", yoxsa...

Sabiq maliyyə naziri: "Büdcə vəsaitlərinin mənimsənilməsi əsasən tenderlərin və alışların keçirilməsi zamanı baş verir"

rilə bilir.

Büdcə vəsaitlərinin talan edilməsinə daha çox şəffaf olmayan tenderlər və alışları həyata keçirməklə nail olunur. Tender və alışların şəffaflığı təmin edilmədikdə və bütövlükdə bu proseslər real ola biləcək nəzarətdən kənarda qaldıqda, büdcə təşkilatları özlərinə münasib "tərəf müqabiləri" ilə asanlıqla sövdələşib, şəffaf tender, şəffaf alış adı altında öz maraqlarını asanlıqla reallaşdırırlar. Buna dair yüzlərlə misal gətirmək mümkündür. Təbi ki, bu problemin sona qədər həllini tapmaq mümkün deyil. Çünki bir qrup ağıllı insan bu oğurluqların qarşısını almaq üçün mexanizmlər fikirləşirsə, digər qrup insanlar bu mexanizmlərin sındırılması yollarını axtarıb tapırlar. Bir qədər də obrazlı desək, bir insan ağıllı kilid düzəldirsə, digər insan o kilidi açə biləcək ağıllı açar hazırlaya bilir. Yeni büdcə oğurluqlarının qarşısını almaq üçün indiyə qədər yaradılmış mexanizmlərin heç biri bu problemin sona qədər həllinə nail olmağa imkan verməyib".

Ekspert əlavə edib ki, müstəqilliyimizin ilk illərində ölkədə büdcə oğurluqlarını həyata keçirmək olduqca asan idi: "Çünki ortada büdcə vəsaitlərinin bilavasitə öz təyinatı üzrə xərclənməsini təmin edən bir mexanizm yox idi. Büdcə vəsaitləri hesabına həyata keçirilən alışlar büdcə təşkilatının rəhbərinin şəxsi baxışları əsasında baş tuturdu. Büdcə təşkilatının il ərzində keçirdiyi alışların düzgünlüyünə isə yalnız iki ildə bir dəfə Maliyyə Nazirliyi tərəfindən keçirilən yoxlamalarla aydınlıq gətirmək mümkün olurdu. Belə nəzarət istənilən səmərəni verə bilmirdi. Vəsaitlər çox vaxt təyinatından yayındırılıb və onların mənimsənilməsi hallarına yol verilirdi. Elə bu səbəbdən də o illərdə bu sahədə yeni mexanizmlərin ortaya qoyulmasına böyük ehtiyac var idi.

"İctimai nəzarət gücləndirilməli, QHT-lər bu işə cəlb edilməlidir"

Nəhayət, 4 oktyabr 1995-ci ildə Ulu öndər Heydər Əliyevin Fərmanı ilə Azərbaycanda Xəzinədarlıq sistemi qurulmağa başladı. Yeni mexanizm büdcə təşkilatları tərəfindən böyük müqavimətlə qarşılandı da o, quruldu və bununla da büdcə vəsaitlərinin istifadəsi sahəsindəki boşluqlara son verildi. Əslində bu addım büdcə vəsaitlərindən istifadənin səmərəliliyini yüksəltmək sahəsində bir inqilab idi.

Lakin bütün bu addımların atılmasına baxmayaraq, büdcə oğurluğunu hədəfə çevirən təşkilatlar bu və ya digər yollarla vəsaitlərdən istifadə sahəsində öz qara niyyətlərini reallaşdırmağın yollarını tapa bilirlər. Xəzinədarlığın qurulması ilə büdcə oğurluqları əhəmiyyətli dərəcədə azalsa da, bu sistemin fəaliyyətdə olduğu illərdə də büdcə təşkilatları tərəfindən vəsaitlərin səmərəsiz istifadəsi və mənimsənilməsinə dair onlarla fakt mövcuddur.

Əvvəldə dediyim kimi, büdcə vəsaitlərinin mənimsənilməsi əsasən tenderlərin və alışların keçirilməsi zamanı baş verir. Tenderlərin keçirilməsi üçün qurulmuş mexanizm onun şəffaflığına nə qədər zəmanət versə də, büdcə təşkilatları əvvəlcədən sövdələşmə

əsasında keçirilən tenderlərdə "aşağı qiymətlə qalib gəlmiş" kompaniyalarla birgə fəaliyyət göstərərək, tender keçirildikdən və qalib elan edildikdən bir qədər sonra, öncə bəyan olunmuş tender qiymətlərinin "yüksəldiyini əsaslandırır" və bu yolla tenderin dəyəri artıraraq, saxtakarlığa yol verirlər. Bənzər vəziyyət alışlar üzrə keçirilən müsabiqələr zamanı da baş verir. Təbii ki, büdcə təşkilatlarının bu addımları keçirilmiş tenderlərin və alışların şəffaflığını heçə endirir.

Təklif edərdim ki, büdcə təşkilatlarının tenderlərinin və alış üzrə müsabiqələrin keçirilməsi və sona qədər icrası üzərində ictimai nəzarət həyata keçirilsin. Belə nəzarəti büdcə təşkilatlarında yaradılmış ictimai şuralar daha yaxşı həyata keçirə bilərlər. Bu iş eyni zamanda qeyri-hökumət təşkilatlarını da cəlb etmək mümkündür. Bütün bunlar sonda tenderlərin keçirilməsindəki neqativlərin maksimum aradan qaldırılmasını təmin edə bilər".

Qeyd edək ki, bundan əvvəl Hesablama Palatası Gənclər və İdman Nazirliyinin tikinti layihələrində pozuntular aşkarlamışdı. Palatanın "Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyinə bəzi tikinti

layihələri üzrə ayrılan dövlət investisiyalarının auditi" üzrə aparılmış kənar dövlət maliyyə nəzarəti tədbirinin nəticələrinə dair auditor hesabatında əks olunub. Bildirilir ki, auditlə əhatə olunan dövrdə nazirlik və onun tabeliyində olan Tikilməkdə Olan Obyektlərin Müdiriyyəti (TOM) tərəfindən qurumdaxili dövlət investisiya siyasətinin həyata keçirilməsi və investisiya layihələrinin icrasına nəzarət, həmçinin bu layihələrin maliyyələşdirilməsi qeyri-qənaətbəxş səviyyədə təşkil olunmuş və bir sıra hallarda qanunsuz xərclərə yol verilib. Belə ki, tikilən obyektlərin dövlət proqramlarında nəzərdə tutulan tədbirlərə uyğunluğu, texniki-iqtisadi əsaslandırılması və qiymətləndirilməsi tam təmin edilməyib, regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlər qismən və ya tam icra edilməyib, investisiya xərcləri üzrə vəsaitin vaxtında və müəyyən edilən məbləğdə ayrılması üçün tədbirlər görülməyib, bu səbəbdən layihələrin icrasını başa çatdırmaq üçün 161,5 milyon manat məbləğində vəsaitin istifadəsi təmin edilməyib.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni MİSAVAT"

İsrail-Fələstin savaşı artıq vahim bir forma-ya keçib. Artıq Qəzza zolağında ölənlərin sayı 9 minə çatıb, bölgədə dəhşətli bir durum var. Hazırda Qəzza zolağının dərinliklərində HƏMAS-la İsrail ordusu arasında şiddətli döyüşlər gedir. Hərbi əməliyyatlara İsrail ordusunun quru bölmələri rəhbərlik edir.

YAP-çı deputat Aydın Mirzəzadə qardaş Türkiyənin rolu ilə bu müharibədə tezliklə sülh mühitinin yaradılmasının vacibliyini vurğuladı: “İsrail-Fələstin qarşিদurması son dövrlərin ən ağır faciələrindən biri hesab oluna bilər. Bu faciənin ağrısını təkcə İs-

bu müharibə şiddətinə və miqyasının böyüklüyünə görə digərlərindən kəskin fərqlənir. İsrailin mövqeyi əvvəldən məlum idi ki, HƏMAS-ı bitirməyənədək bu müharibəyə son qoymaq mümkün olmayacaq. Təəssüf doğuran odur ki, bu qanlı müharibədə daha çox Fələstin xalqı yeni izti-

Bayden Konqresə İsrailə yardım üçün 41 milyard dollarla bağlı sorğu göndərib. Fikrimcə, Qərbin də məkrli planında Türkiyə və İranı münaribəyə cəlb etməklə İslam coğrafiyasını bütünlüklə əzməkdir. Müharibəni çətin də olsa qısa zamanda durdurmaq mümkündür. Bunun üçün

Annalena Berбок

Almaniya XİN başçısı Azərbaycanla səfər edəcək

Almaniyanın xarici işlər naziri Annalena Berбок Ermənistan və Azərbaycana səfər edəcək.

APA “Sputnik Armenia”ya istinadən xəbər verir ki, bunu Almaniya Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndəsi jurnalistlərə deyib.

Onun sözlərinə görə, səfər bu həftə baş tutacaq.

“Nazir cümə günü səhər Ermənistanla səfər edəcək. O, əvvəlcə İrəvanda olacaq, erməni həmkarı Ararat Mirzoyanla görüşəcək”, - XİN-in nümayəndəsi qeyd edib.

O əlavə edib ki, Berбокun proqramında Qarabağı könüllü tərk etmiş erməni sakinlərlə görüş də yer alır.

XİN rəsmisi diqqətə çatdırıb ki, almaniyalı nazir şənbə günü Azərbaycana yola düşəcək, onun Bakıda XİN rəhbəri Ceyhun Bayramovla danışıqları planlaşdırılır, eyni zamanda vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələri ilə görüşü də gözlənilir.

BAXCP sədrinin müavini, siyasi ekspert Niyaməddin Orduxanlı Azərbaycan tərəfinin Türkiyənin müharibəyə cəlb olunmasından ciddi narahat olduğunu qeyd etdi: “İsrail-Fələstin müharibəsinin üçüncü dünya müharibəsinə gətirib çıxaracağını düşün-

lüb-biçilmiş olmalıdır. Dünyanın tarixi sübut edir ki, haqlı olub-olmamağın- dan asılı olmayaraq özün- dən güclüyə müharibə elan etmək ağıllı və cəsarətli davranış deyil, təxribatdır, ya da sadəcə axmaqlıqdır. Müsəlman ölkələri Qəzzada savaşı İsraili hədələməklə yox, İsrail və ABŞ-la yaxından əməkdaşlıq etməklə dayandıra bilərlər. Hər kəs çox yaxşı bilir ki, üçüncü dünya müharibəsi baş versə, bu, nüvə müharibəsinə gətirib çıxara bilər. Nəticələr isə bəşəriyyət, hər kəs üçün çox faciəvi olar. Nüvə silahının çox böyük çəkicidir gücü var. Yoxsa çoxdan həmin müharibə başlamışdı, çünki 2-ci Dünya müharibəsinin ağır-acıları, dağıntıları nəsilərin dəyişməsi ilə çoxdan yaddan çıxıb. Bizi həm də qardaş Türkiyənin bu müharibəyə qoşulmağa cəlb edilməsi narahat edir. Bəzi qüvvələr var ki, çox arzusundadır ki, Türkiyə buna cəlb edilsin və müharibənin miqyası daha da genişlənsin. Ancaq prezident Ərdoğanın çox ağıllı lider olduğunu bilir və bütün baş verənləri düzgün qiymətləndirməyi bacarır”.

□ Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

İsrail-Fələstin savaşı dünyanı təhdid edir - vahim proseslər başlayır

Aydın Mirzəzadə: “Bu faciənin ağrısını təkcə İsrail və Fələstin xalqları deyil, bütün dünya yaşayır”

Əli Orucov: “Meydanda İsraili durdura biləcək güc görmürəm”

Niyaməddin Orduxanlı: “Ərdoğanın çox ağıllı lider olduğunu bilir və...”

Bu arada İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu əsas məqsədinin HƏMAS-la müharibə olduğunu deyib. Hökumət başçısı bunu istefasının mümkünlüyü ilə bağlı suala cavab olaraq bildirib.

“İsrail Qəzza zolağında atəşkəsi nəzərdən keçirmir və Fələstinin radikal HƏMAS təşkilatına qarşı hərbi əməliyyatını davam etdirmək niyyətindədir” - Netanyahu vurğulayıb.

Bu arada Yəmənə husi üsyançıları İsrailə pilotsuz uçuş aparatları (PUA) ilə hücum etdiklərini təsdiqləyib. Başqa sözlə, artıq Yəmən də müharibəyə qoşulub. Habelə İran XİN başçısı HƏMAS lideri ilə görüşüb. İranın xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahian Dohaya səfəri çərçivəsində HƏMAS hərəkatının siyasi bürosunun rəhbəri İsmayıl Haniyə ilə görüşüb. Görüşdə Abdullahiana Qəzzadakı son vəziyyət barədə məlumat verilib. Fakt bundan ibarətdir ki, müharibənin miqyası gözənilməyindən də böyük bir şəkil alır. Əgər dərhal müdaxilələr olmazsa, çox dəhşətli bir qırğınlar, hadisələr yaşanacağı artıq görünməkdədir. Prosesə sonrakı mərhələdə qardaş Türkiyənin də zor-xoş cəlb olunma ehtimalı getdikcə artır və ən ağır bir mərhələ ola bilər. Bu prosesin sonunda nə görünür? Durdurmaq mümkün olmasa, nələr baş verəcək dünyada?

rail və Fələstin xalqları deyil, demək olar ki, bütün dünya yaşayır. Hesab edirik ki, beynəlxalq birliyin güc mərkəzləri və nüfuzları müharibənin dayandırılması, onlar arasında olan məsələlərin dinc, sülh yolu həlli üzərində çalışmalıdırlar. Bu müharibəyə tez bir zamanda son qoyulmalıdır. Dinc yolaşmaq yolu danışıqlar yolu ilə tapılmalıdır. Problemin həllində Türkiyənin iştirakı da arzuolunandır. Türkiyə hər zaman olduğu kimi, bölgələrə sülh və əmin-amanlıq, beynəlxalq hüququn işləməsi mühitini gətirir. Ümid etmək istərdim ki, qardaş Türkiyənin potensialından bu ağır problemin də həllində maksimum istifadə edilsin”.

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov müharibəni durdurmağı mümkünsüz hesab etmir: “İsrailə Fələstin arasında baş verən

rab və faciələrə, məhrumiyyətlərə məruz qalır. 9 minə yaxın insan həlak olub ki, onun da çox hissəsi qadın və uşaqlardır. Müharibənin şiddəti və müddəti uzandıqca, region dövlətlərinin də bu müharibəyə cəlb edilməsi təhlükəsi hər gün artmaqdadır. Nəzərə almaq lazımdır ki, Fələstin-İsrail münasibətləri, xüsusən də, Yaxın Şərq regionu üçün bir barometrdir. Artıq Livandakı “Hizbullah” və Yəmənəki husilər, İraqdakı şiə melitanlar Fələstin tərəfdən müharibədə demək olar ki, iştirak edir. İran və Türkiyə də bu müharibəyə qoşulmağa sövq edilir. Əgər hər iki dövlət müharibə görərsə, o zaman bu, yeni səlib yürüşü olacaq. Bu da global böhrana və gərginliyə səbəb olacaq. O da diqqətə alınmalıdır ki, İsrail nüvə dövlətidir və Qərbdən, ələlxüsus da ABŞ-dan hər cür dəstək alır. Prezident

ilk növbədə ABŞ İsrailə təzyiq etməlidir. İsrailin beynəlxalq ictimaiyyətin etirazına və BMT qətnamələrinə açıqcasına məhəl qoymamasının kökündə də ABŞ və Qərbə arxayınlıq dayanır. Qərbin bu dəstəyi olmasa, İsrail nəinki dünya ictimaiyyətinə, heç region ölkələrinə belə meydan sulaya bilməz. Digər acınacaqlı faktor da İslam coğrafiyasının pərakəndə və zəif düşürülməsidir. Məzhəb, intriqaqlar və ambisiyalar vacib birliyə imkan vermir. Ərəb dövlətləri demək olar ki, seyrçi mövqedədir. Diplomatik çabalar müharibəni durdurmaq üçün yetərli deyil. Əgər Çin və Rusiya faktoru döviyyəyə girsə, çəkicdirici rol oynaya bilərlər. İndiki halda meydan- da İsraili durdura biləcək güc görmürəm. Təəssüflər olsun ki, İsrailin başladığı quru əməliyyatı zamanı da yeni çoxsaylı itkilər qaçılmaz olacaq”.

Noyabrın 1-də Yasamal Rayon Məhkəməsində Xocalı rayonunun Meşəli kəndində soyqırım törətməkdə təqsirləndirilən Xaçatryan Vaqif Çerkezoviçin cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə iclası keçirilib.

Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimi Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə öncə bildirilib ki, zərərçəkənlər Əli Mehraliyev, Sədaqət İsmayılova üzrlü səbəblərdən məhkəmə prosesində iştirak edə bilmirlər. Bu səbəbdən onlar məhkəməyə teleqram göndərilib. Zərərçəkənlər teleqramlarında səhhətləri ilə bağlı məhkəmə prosesində iştirak edə bilmədiklərini, ilkin istintaqa verdikləri ifadələrini təsdiqlədiklərini qeyd ediblər. Hakim onların istintaqa verdikləri ifadələri açıqlayıb.

Zərərçəkmiş Əli Mehraliyev istintaqa ifadəsində bildirib ki, gözünün qarşısında iki qadının meyitini yandırılar. O qeyd edib ki, kəndə hücum zamanı atası və dayısı oğlu güllələnərək öldürülüb: “Kəndin bir neçə sakininin qətlə yetirilməsinin şahidi olmuşam. Gözümün qarşısında qətlə yetirdikləri iki qadının meyitini yandırdılar. Atamın meyitini dəfn etdikdən sonra çox əziyyətli günlər yaşadıq. Kənddən çıxanda əli-yalın idik”.

Zərərçəkmiş Sədaqət İsmayılova isə istintaqa verdiyi ifadəsində deyib ki, Qarabağ müharibəsi başlananda həyat yoldaşı Tahir könüllü şəkildə döyüşlərə qatılıb: “Mənə zəng edib dedilər ki, yoldaşın şəhid olub. Daha sonra məlum oldu ki, Tahir Meşəli soyqırım zamanı öldürülüb. Həmin gün ermənilər evlərimizə od vurub yandırmışdılar”.

Daha sonra şahid qismində zərərçəkənlər dindirilib.

Zərərçəkən Salman Rəhimov Meşəli qətlində ayağından yaralandığını, bu qətlə Vaqif Xaçatryanın başçılıq etdiyini deyib. Lakin Xaçatryan yenə də cildə girərək, bu etdiklərini boynuna almayıb: “Meşəli kəndində Bəxtiyar və Ədillə qardaş kimi olmuşam. Mən onlarda çörək kəsmişəm. Mən onlara qarşı hücum etməzdim. Vallah mən olmamışam. Mən tutulduğuma görə hamı məni günahlandırır. Mən heç öz evimdə, ailəmdə başçı, rəhbər olmamışam, o da ola dəstəyə başçılıq edim. Bizim evdə başçı anam idi”.

Bu zaman məhkəmədə gərginlik yaranıb. Zərərçəkən israrla qətlə Vaqif Xaçatryanın rəhbərlik etdiyini deyib: “Sən indi burada deyirsən ki, sən orada iştirak etməmişən. Amma dəstəyə sən başçılıq edirdin. Hamı səninin adını çəkirdi. İki güllə yarası almış biri

Meşəli qatili azərbaycanlıları öldürən digər şəxslərin adlarını dedi

Zərərçəkən Əli Behbudov: “Vaqif Xaçatryanın dəstəsi qayınatamı evdə diri-diri yandırdı”

kimi, zərərçəkmiş kimi məhkəmədən xahiş edərim ki, Vaqif Xaçatryanı ömürlük cəza verilsin. Hadisə zamanı bacım Bəyim yaralanıb, nənəm Süreyya başından güllə yarası alması nəticəsində ölüb.

Hücum edənlərin əksəriyyəti Badara kəndinin sakinləri idi. Vaqif Xaçatryan, Valeriya və digər şəxslər. Çoxunun adını bilmirəm. Vaqif Xaçatryan orada olub, iştirak edib. Valeriya, Armayis, Vaqif dəstənin başçıları olub. Vaqif Xaçatryan başçısı idi. Badara sakinləri Meşəli kəndinin sakinlərini oradan çıxarmaq istəyirdilər. Dəfələrlə demişdik ki, sizi buradan çıxaracağıq, evinizi yandıracağıq. Xaçatryan Meşəli qırğınının əsas təşkilatçısı olub”.

“Vaqif Xaçatryan bizim kəndin sakinlərinə zülm verib. Bizi bir dəfə yaylaqda atəşə tutmuşdular”. Bu sözləri isə zərərçəkmiş Elşən İbadullayev deyib. Zərərçəkən qeyd edib ki, hadisə zamanı uşaqlar da orada olub: “Hadisə günü də kəndə hücum etdilər. Mikrofonla deyirdilər ki, təslim olun. Qənimət kişi təslim olmuşdu. Niyə güllələdilər? Kömək olmasaydı, bizi də öldürəcəkdilər. Evimizi, tövləmizi yandırmışdılar. İçində heyvanlar da yanıbmışdı. Vaqif Xaçatryan orada olub.

30 ildir Vaqif Xaçatryanı görə evimdən didərgin düşmüşəm. Ona ömürlük cəza

verilməsini istəyirəm”.

Digər zərərçəkmiş Niyazi İbadullayev bildirib ki, hadisə zamanı Meşəli kəndində olmayıb. Onun sözlərinə görə, hadisə zamanı qardaşı Sabir şəhid olub: “Mən həmin kəndin sakinliyem. Qardaşım, bibim və digər şəxsləri maşında güllələyiblər. Qohumlarımdan eşitmişəm ki, Vaqif Xaçatryan da bu hadisədə fəal iştirak edib. Çoxlarının adını çəkiblər. Ernis, Armayis da orada olub. Şikayətçiyəm, ömürlük cəza verilsin”.

V.Xaçatryan təsdiqləyib ki, Armayis, Ernis də Meşəli kəndində baş verən hadisədə iştirak ediblər.

Zərərçəkmiş Əli Behbudov Vaqif Xaçatryanın dəstəsinin onun qayınatasını evdə diri-diri yandırdığını deyib: “Hadisədən bir həftə əvvəl azərbaycanlıların silahlarını yığmışdılar. Kənddə heç kəsə silah yox idi. Çünki hamısını bir həftə əvvəl yığmışdılar. Hadisə zamanı Aramis, Armais, Vaqif və qardaşı Qürqən Meşəli kəndinə hücum edən dəstəyə başçılıq edirdi. Onlar evimizi yandırdı, maşınımı gülləbaran etdi. Mikrofonla çığırırdılar ki, kənddən çıxın. Yolumuz Badara kəndindən keçirdi. Yolumuzu kəsdilər, bizi qoymadılar o yoldan istifadə edərkən. Bizə həm guya dostluq, həm düşmənçilik edirdilər. Əvvəlcə onlar özlərini bizim evin ada-

mı kimi hesab edirdi, gəlib gəzdirdilər, sonradan qənimət kəsildilər. İndi burada məhkəmə qarşısındadır deyərək boynuna almir. Mən də onun yerinə olsam, boynuma almaram”.

Zərərçəkmiş Nadir Əkbərov isə qeyd edib ki, Xaçatryan onun ata-anasını güllələyib, azərbaycanlı girovlara işgəncə verib: “Rus silahlılarını kəndə Xaçatryan gətirib. Nemətin evinin üstündən rus əsgərləri ilə birlikdə kəndə Vaqif Xaçatryan atəş açdı.

Səhər tezdən kəndi puləmyotlarla atəşə tutdular, gülləbaran elədilər. Əvvəlcə Azərbaycan dilində, sonra rus, sonra isə erməni dilində mikrofonla qışqırırdılar ki, kəndi tərk edin. Evindən çıxanı güllələdilər. Atamı və anamı Vaqif Xaçatryan güllələyib”.

Zərərçəkən Vaqif Xaçatryanı tanıdığını, lakin heç vaxt ünsiyyətdə olmadığını deyib: “Armais, Ermes, Vaqif əsas başçılardan idi. Özlərini millətçi adlandırırdılar. Tutulanda televizorda görən kimi tanıdım bunu. Doğrudur, heç vaxt münasibətim olmayıb, amma onu yaxşı tanıyırdım”.

Məhkəmənin sonunda hakim Zeynal Ağayev bildirib ki, zərərçəkmiş şahid Azay Kərimov ANAMA-nın əməkdaşdır, hazırda Cəbrayıl rayonundadır, məhkəmə prosesində iştirak edə bilmir.

Hakim bu səbəbdən növbəti məhkəmə iclasını noyabrın 6-na təyin edib.

Al-nin Ermənistan-Azərbaycan sərhədindəki missiyasının genişləndirilməsi Brüsseldə müzakirə olunacaq

Aİ-nin Ermənistandakı Müşahidə Missiyasının tərkibinin genişləndirilməsi məsələsi bu ilin sonuna qədər Brüsseldə müzakirə olunacaq. APA Ermənistan mətbuatına istinadən xəbər verir ki, bu barədə Al-nin Ermənistandakı Müşahidə Missiyasının rəhbəri Markus Ritter jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

Ritter hazırda Müşahidə Missiyasına Aİ üzvlərindən 23 ölkənin nümayəndələrinin daxil olduğunu vurğulayaraq, missiyaya Aİ-yə üzv olan 27 ölkənin hamısının nümayəndələrinin daxil olması ehtimalının olduğunu əlavə edib.

“Missiyanın genişləndirilməsi məsələsi ilin sonuna qədər Brüsseldə müzakirə olunacaq. Nəticələri gözləməliyik. Ancaq əvvəllər deyildiyi kimi, hazırda burada baş verənlərə görə bu missiyaya böyük siyasi diqqət yetirilir”.

Aİ-yə üzv olmayan üçüncü ölkənin Aİ-nin Ermənistandakı Missiyasına qoşulmasının mümkünlüyü məsələsinə toxunan Markus Ritter Kanadanın Aİ-nin müşahidə missiyasına qoşulma qərarını xatırladaraq digər ölkələrdən də analoji marağın olacağı halda bu məsələnin Brüsseldə müzakirə olunacağını deyib.

Bu cinayətə görə uzun zamanlı rəsmən axtarışda olan Xaçatryan Vaqif Çerkezoviç 29 iyul 2023-cü il tarixdə səhhəti ilə bağlı Ermənistan Respublikasının ərazisinə keçmək istəyən zaman Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsində saxlanılaraq istintaqa təqdim olunub və həmin tarixdə ona Cinayət Məcəlləsinin 103 və 107-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş ittiham elan edilərək barəsində 3 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Bu il sentyabrın 22-də təqsirləndirilən şəxs Vaqif Xaçatryan Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə yenidən ittiham elan edilib və sentyabrın 29-da isə cinayət işi üzrə ibtidai istintaq tamamlanaraq baxılması üçün aidiyyəti üzrə Bakı Hərbi Məhkəməsinə göndərilib.

Oktyabrın 18-də keçirilmiş məhkəmədə prokuror ittiham aktını elan edib. İş üzrə zərərçəkmiş kimi 58 vətəndaş və Xocalı Rayon İcra Hakimiyyəti tanınıb.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Nikol Paşinyan özünü və ölkəsini düşdüğü böhran vəziyyətindən çıxarmaq üçün çabalar göstərsə də, buna nail ola bilmir. Düzdür, o vaxtaşırı müxtəlif planlarından danışır, müəyyən təkliflərini açıqlayır. Ancaq maraqlıdır ki, ölkəsində bunları istənilən halda tənqid edir və onu bütün proseslərdə “xəyanətkar” elan edirlər. Bunu əksər siyasi dairələr birlikdə reallaşdırır.

yektlər alacaq, Ermənistanın demoqrafiyası dəyişəcək. Zamanla Ermənistan Azərbaycan və Türkiyənin iqtisadi, daha sonra siyasi nəzarətinə keçəcək”, - İxşanyan iddia edib.

Erməni ekspert Karen İgityan da iddia edir ki, bu layihədən Azərbaycan və Türkiyə daha çox qazanc əldə edəcək. Əslində isə sözügedən layihə heç də

məsi xəritəsi”ni təqdim etməklə əslində bölgədə kommunikasiyaların inkişafında Ermənistanın rolunu qabartmağa çalışdı. Amma onun təqdim etdiyi xəritə reallıqdan daha çox arzular üzərində qurulub. Yeni başqa sözlə, Paşinyanın layihəsinə, sadəcə, Ermənistanın arzuları kimi baxmaq lazımdır.

Ermənistanın əsas şərti

ölkənin indiki durumunda isə onun bərabər hüquqlu tərəfdaş kimi qəbul edilməsi mümkün deyil. Birincisi, ona görə ki, Ermənistan bu gün dörd sərhəddən yalnız ikisi açıq olan bir dalana dirənib. İkincisi, Ermənistan demir yolları hazırda Rusiya demir yolları strukturunun bir hissəsi kimi fəaliyyət göstərdiyindən və Ermənistanın İranla sərhə-

Hakan Fidan: “Avropa İttifaqı Qəzzada atəşkəs istəmir”

Avropa İttifaqı sərgilədiyi mövqe ilə Qəzzada atəşkəsin təmin edilməsini istəmir.

APA-nın Türkiyə bürosunun xəbərinə görə, bu barədə Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan Ankarada İranlı həmkarı ilə birgə mətbuat konfransı zamanı bildirib.

O qeyd edib ki, AI həmçinin Qəzzaya humanitar yardımların çatdırılmasına dair də sərt mövqeləri qəbul etmir: “Onların ABŞ-la birlikdə tutduqları mövqe, İsrailin onun istədiyi şəkildə hərbi əməliyyatları davam etməsidir. Bu həm öz cəmiyyətləri, həm də bölgədə ciddi böhrana yol açır... Bizim bəzi təkliflərimiz var və dostlarımızla bunları müzakirə edirik. Bu məsələdə daimi həll lazımdır. İsrail və Qərb bir şeyi qəbul etməlidir ki, fələstinliləri də qane edəcək bir həll olmalıdır. Əks halda, bölgədə zorakılıq artmağa davam edəcək”.

Paşinyanın “xəritə” hiyləsi - Qərbə, yoxsa Rusiyaya mesaj verir...

Rəşad Bayramov: “Onun təqdim etdiyi xəritə reallıqdan daha çox arzular üzərində qurulub”

Asif Nərimanlı: “Bu kontekstdə Moskvanın İrəvana təzyiqi artacaq”

O da sirr deyil ki, Paşinyan hazırda Qərblə Rusiya arasında oynamağa çalışır, özünü manevr etmiş kimi göstərir. Ancaq məsələ bundan ibarətdir ki, “Soros uşaqları”ndan olan Nikol birmənalı olaraq Qərbin təlimatlarından kənara çıxıb bilmir. Onun Ermənistanın xilasını naminə müzakirəyə verdiyi “sülhün kəsişməsi xəritəsi”si də ciddi şübhələr yaradır. Erməni ekspertlər Paşinyanın bu layihəsini artıq Ermənistanı Türkiyə və Azərbaycandan əbədi asılı vəziyyətə salmaq cəhdi kimi qiymətləndirirlər. Yeni deyirlər ki, Ermənistanın xilasını onları iki türk dövlətinin nəzarətində qalmağa vadar edəcək. Erməni hüquq müdafiəçisi Avetik İxşanyan isə iddia edir ki, bu layihə reallaşarsa, Ermənistan iqtisadiyyatı 100 faiz Azərbaycan və Türkiyənin nəzarətinə keçəcək.

“Əgər Paşinyanın göstərdiyi xəritə icra olunarsa, qısa zamanda Ermənistan iqtisadiyyatı Azərbaycan və Türkiyə iqtisadiyyatından asılı olacaq və 100 faiz dağılacaq. Azərbaycanlılar İrəvanda mənzillər və ob-

pozitiv hesab oluna bilməz. Çünki Paşinyanın bu layihəsi de-fakto Zəngəzurda dəhliz verməyin qarşısını almağa, əvəzində sadələşdirilmiş rejimlə kommunikasiyanın açılmasına nail olmağa yönəlib. Siyasi nöqtəy-nəzərdən isə Paşinyanın bu layihəsinin Qərbdə Rusiyaya qarşı hazırlanmış bir plan olması iddiası da var. Yəni bu, Rusiyanın Cənubi Qafqazda, konkret Ermənistanda təsirlərinin azaldılmasına növbəti cəhd kimi də başa düşülə bilər. Ümumiyyətlə, Paşinyan niyə real işlər görmək əvəzinə, utopik ideyalarla çıxış edir? Bununla vəziyyəti mürəkkəbləşdirməyə və hansı dividendləri götürməyə cəhd edir? Bu layihə real görünürsə, hansı hiylə ilə ortaya atılır?

AMİP Mərkəzi Şurasının sədri, politoloq Rəşad Bayramov erməni baş nazirin “xəritəsi”nə Ermənistanın arzuları kimi baxır: “Tiflisdə səfərdə olan Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Gürcüstan, Azərbaycan, İran və Türkiyə ilə nəqliyyat kommunikasiyalarının inkişafını nəzərdə tutan “sülhün kəsiş-

odur ki, “bütün infrastruktur, o cümlədən avtomobil yolları, demir yolları, hava yolları, boru kəmərləri, kabellər, elektrik xətləri keçdikləri ölkələrin suverenliyi və yurisdiksiyası altında fəaliyyət göstərsin”. İkincisi, “hər bir ölkə öz dövlət orqanları vasitəsilə öz ərazisində sərhəd və gömrük nəzarətini həyata keçirsin, həmçinin infrastrukturun təhlükəsizliyini, o cümlədən malların, nəqliyyat vasitələrinin və insanların təhlükəsizliyini təmin etsin”. Və nəhayət, “bütün ölkələr bir-birinin infrastrukturundan bərabər və qarşılıqlı şəkildə istifadə etsin. Ermənistanın ərazi idarəetmə və infrastruktur nazirinin müavini Akop Vardanyan isə gələcəkdə Ermənistanın Azərbaycan qazını ala biləcəyi və hətta onun Avropaya nəqli üçün tranzit məntəqəsi kimi çıxış edə biləcəyi barədə fərziyyə də irəli sürüb.

Bütün bunlar ilk baxışdan gözəl səslənir, lakin bu, yalnız o halda işləyə bilər ki, Ermənistan Azərbaycan, Rusiya və Türkiyə tərəfinə bərabər hüquqlu tərəfdaş kimi qəbul edilsin. Bu

di Rusiya sərhəddələri tərəfindən qorunduğundan rəsmi İrəvanın hansı şərtlərlə çıxış etməsi faktiki olaraq qəbul edilən deyil.

Bizim üçün məqbul olanı isə sadəcə tranzit marşrutu yox, İrəvanın birbaşa nəzarəti olmayan tranzit marşrutunun təmin edilməsidir. Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyevin Ermənistandan keçən marşrutun “Bakı üçün cəlbediciliyini itirdiyini” və əvəzində İran vasitəsilə həyata keçirilə biləcəyini deməsi də bu baxımdan təsadüfi hesab olunmamalıdır. Rəsmi Bakının bu mövqedən çıxış etməsi Ermənistan üçün çox ağır nəticələrə gətirib çıxara bilər. Belə ki, Ermənistan ərazisindən keçən Zəngəzur dəhlizinə ehtiyacı qalmayan, ərazi bütövlüyü və suverenliyi bərpa edilməmiş, dünyanın tanıdığı sərhədləri çərçivəsində artıq möhkəmlənmiş Azərbaycan, prinsipcə, İrəvanla sülh müqaviləsindən imtina da edə bilər. Onda Ermənistanda vəziyyət tamamilə acınacaqlı olacaq: nəqliyyat kommunikasiyaları yoxdur, Rusiya ilə münasibətlər

korlanıb, dalan dövlət olaraq Qərbin maliyyə dəstəyi ilə uzun müddət ayaqda qalmaq da mümkünsüzdür. Bu şəraitdə İrəvanın edə biləcəyi yeganə şey Gürcüstan və İranla əlaqələri gücləndirməkdir. Paşinyanın Ermənistanı Qərb üçün platsdarma çevirmə, eləcə də İran üçün potensial təhlükə hesab olunan ayr-ayrı dövlətlərin bölgəyə gətirilməsi cəhdlərini nəzərə alsaq, rəsmi Tehranın da Ermənistanla münasibətlərdə problemlər yaşayacağını deyə bilərik.

Bütün bunları nəzərə aldıqda Paşinyanın vəziyyəti mürəkkəbləşdirməklə hansı dividendləri götürməyə cəhd etməsi faktiki olaraq mümkünsüz görünür. Rəsmi İrəvan üçün indi ən məqbul olan hansısa şərtlərlə çıxış etmək yox, ölkəsini düşdüyü durumdan çıxarmaq üçün Azərbaycanın şərtlərini qəbul etməkdən ibarətdir”.

Siyasi analitik Asif Nərimanlı bu cür təkliflərlə Ermənistanın çıxış yolları axtardığını düşünür: “Ermənistan Zəngəzurda dəhliz vermək istəmədiyini açıq şəkildə bəyan edib, lakin bu dirənisdən ən çox özələrinin itirəcəyini də anlayırlar. Çünki Azərbaycan və Türkiyə İran marşrutundan istifadə etmək qərarına gəlib, Tehranla bu istiqamətdə razılaşma da var. Bu hal-

da Ermənistan regional kommunikasiyaların açılmasından kənarda qalacaq, həm də Türkiyə ilə sərhədin açılması imkanını itirəcəklər. Bu isə “dalan ölkə” olaraq qalmaq deməkdir. Bunu İrəvan anlayır, buna görə də həm dəhliz - 10 noyabr razılaşmasına uyğun olaraq maneəsiz keçid verməmək, həm də regional kommunikasiyanın açılmasına nail olmaq üçün belə bir təklif irəli sürürlər. Bu layihəni Qərb də dəstəkləyir, lakin Zəngəzur dəhlizinə nəzarət etmək istəyən Rusiyanın planına uyğun deyil. Belə vəziyyətdə problemlərin regional müstəvidə həlli prinsipi sual altına düşür və anlaşmaların çətinləşdirir. Ermənistan da anlayır ki, bu layihəsinin qəbul edilməsi çətinləşdirir, lakin dəhliz məsələsini arxa plana keçirmək üçün “sülhün kəsişməsi” adlı təkliflə çıxış etməklə həll yollarını da axtarır. Fikrimcə, bu məsələ İrəvan və Moskvanın probleminə çevriləcək, çünki Azərbaycan kommunikasiyalarının açılması istiqamətində özünə düşən hər şeyi edir, məsələnin 10 noyabr razılaşmasına uyğun həll edilib-edilməməsi artıq Rusiyanın problemidir. Bu kontekstdə Moskvanın İrəvana təzyiqi artacaq”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Məsəviat”

Məzuniyyətdən qayıdan dustaqlar

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

“Abad kənd tüstüsündən bəlli olar”

(Azərbaycan ata sözü)

Yayda penitensiar xidmətin, el dilində yazsaq, türmələrin rəisi dəyişdirildi. 2-3 ay keçmişdir, lakin vətəndaşlarımız bu qısa zaman kəsiyində qazamatlarda baş verən dəyişiklikləri görürlər. Nəinki görürlər, həm də eşidirlər. Nəinki görür, eşidir, həmçinin bu haqda oxuyurlar. Və alqışlayırlar (kəsədən gedək, söhbəti uzatmağın mənası yoxdur).

İlk növbədə, təzə rəisin seyid nəslindən olduğunu qeyd etməyə borcluuyq. Cəddi köməyimiz olsun. Çünki rus ata sözündə deyilən kimi, heç kəs türmədən və dilənçilikdən sığortalanmayıbdır.

Rəis penitensiar sistemdə uzun illər müxtəlif vəzifələr tutmuşdur, bir növ, oraya yad adam deyildir. Bunun özü diqqətləri cəlb etmişdir, çünki bizdə bəzən dəxli olmayan şəxsləri vəzifələrə təyin etmək təcrübələri olubdur. Məsələn, bir ara diplomati mədəniyyət naziri qoymuşdular, xalq artistləri alov püskürdü, az qalmışdı mədəniyyətimiz əldən getsin, birtəhər saxladıq. Hüquqşünası kənd təsərrüfatı naziri qoyanda isə məlum olmuşdu hörmətli nazir quzunu qucağına alıb şəkil çəkdirməyi bacarmır. Bu isə, vacib faktordur. Bizdə kənd təsərrüfatına məsul şəxslər bu kimi işləri ustalıqla bacarmalıdır: quzunu yazdım, buğda tarlasına girib sünbül qırmaq, təzə şumlanmış ərəzidə sapoq geyinib kətanın dalyıca gəzişmək, üzüm salxımını əlində tutmaq, almanı sığallamaq, pambıq qozalarını yoluşdurmaq və bunları fotoya aldırmaq. Əks halda istehsal ola bilməz. Yuxarda saydığım səbəblərdən, nəticədə Beyləqanda et istehsalı aşağı düşdü və biz naziri Ali Məhkəməyə - öz ixtisasına uyğun tarlaya göndərməyə məcbur olduq.

Bəzi ekspertlərin fikrincə, türmə rəisinin həm öz sahəsindən, həm də seyid nəslindən olması daha bir incə məqsəd güddür. Axı bildiyiniz kimi, hazırda İranın-filanın çoxlu agentləri tutulmaqdadır. Türmələrimizdə hər iki dustaqlardan, yalan olmasın, üçü dindardır. Belə bir kontingentə seyidi rəis qoymaq olduqca uzaqgörən addımdır.

Təzə rəisin islahatlarına gəlsək, bu sırada ilk növbədə sentyabr ayında 889 nömrəli çağrı mərkəzinin yaradılması qeyd olunmalıdır. Bu telefon nömrəsinə nəinki dustaqların azadlıqdakı qohum-əqrəbələri, yaxınları, elə dustaqların özləri də zəng vura, sorğu və şikayətlərini ünvanlaya bilərlər. Açıq yazsaq, bizim qazamatlarda heç vaxt belə söz azadlığı şəraiti olmamışdır!

Türmələrimizin sosial şəbəkə hesabları yaradılıb, korupsiya və rüşvətxorluqla mübarizə güclənib. Mən güman edirəm yaxın vaxtlarda bizim türmələr Norveç türmələrindən heç də geri qalmayacaqdır. Yəqin məlumatınız var, orda 90 nəfəri öldürmüş Breyviki saxlayırlar və keçən il Breyvik kompüter oyununu yeniləyə bilmədiyi üçün türməni məhkəməyə vermişdi.

Ancaq, şübhəsiz, ən maraqlı islahat dustaqlara məzuniyyət verilməsidir. Əslində belə hüquq bizim qanunlarda dövrü-qədimdən nəzərdə tutulurdu, lakin kimin vecinəydi... Təzə rəis isə keçən ay bəzi dustaqlara şərait yaratdı, onlar məzuniyyətə çıxdılar, evlərinə getdilər. Bir neçə gündən sonra isə hamısı geriye, türməyə qayıtdı.

Məndə olan məlumata görə məzuniyyətə çıxan dustaqlardan qaçan, qayıtmaq istəməyən heç kəs olmamışdır. Niyə də qaçasan, əgər qazamata şərait azadlıqdakından fərqlənmirsə? Hətta bəzi kateqoriyalara görə daha yaxşıdırsa? Məsələn, bugünlərdə bir dükanda kassirdən soruşdum, dedi 400 manat maaşla, həftədə 6 gün, gündə 9 saat ayaqüstə işləməyə məhkumdur.

Və haçansa məzuniyyətə çıxdığı heç yadına gəlmirdi. Ümumiyyətlə, bizdə zəhmətkeşlərin çoxu məzuniyyət sözünün mənasını belə bilmir. Türmədə isə o vardır.

Məncə oranı bu qədər maraqlı, xoş, ürəkaçan etməyin də nəse düşər-düşməzi ola bilər. Cinayətkarlıq artar. Nəse cəzalar fikirləşməliyik.

Məsələn, qoy dustaqlar məzuniyyətə çıxanda bir neçə saat kassir işləsinlər.

“Gürcüstan ehtimal ki, bu ilin dekabrında Avropa İttifaqından (Aİ) namizəd statusu alacaq”. Bunu Gürcüstanın hakim “Gürcü Arzusu” partiya-sının sədri İrakli Kobaxidze jurnalistlərə açıqlamasında bildirib. O, statusla bağlı ötən ayda müqayisədə bu ay daha çox ümidlərin olduğunu, ölkənin status alması şansının artdığını qeyd edib. Əlavə edib ki, bu müxalifətin, bəyanatlarında da əks olunur.

“Əvvəllər bunun tarixi qərar olduğunu deyirdilərsə, indi bunun əksini - heç bir mənası olmadığını deyirlər. Bu ritorika da statusla bağlı qərarın yetişməkdə olduğunu göstərir”, - Kobaxidze deyib.

Gürcüstanın Aİ-yə üzvlüyü hələlik real görünməsə də, namizəd status ciddi məsələdir. Onu da nəzərə çatdıraraq ki, Gürcüstanın Aİ-yə yönəlməsi ilk addımdan Rusiyanın aqressiv davranışları ilə müşayiət olunmuşdu. Bəs növbəti mərhələdə necə olacaq? Rusiya Gürcüstana növbəti dəfə problemlər yaşada bilərmi? Bu proses bölgəyə nə vəd edir?

Yeri gəlmişkən, Bosniya və Herseqovinanın xarici işlər naziri Elmedin Konakoviç deyib ki, Avropa İttifaqına üzvlük prosesində Ukrayna, Gürcüstan və Moldovaya üstünlük verilməsi təhlükəli mesaj ola bilər. Nazir qeyd edib ki, Avropa İttifaqının Qərbi Balkan regionunda genişlənməsi Aİ-yə qarşı skeptisizmin artdığı bir vaxtda atılmış ən məqbul addım olar. İnanmıram ki, Aİ-yə üzvlük prosesində Ukrayna, Gürcüstan və Moldovaya üstünlük verilsin. Bu, ədalətsizlik olar. “Balkan regionunda genişlənmə prosesi Avropa İttifaqı üçün Bosniya və Herseqovinanadan daha prioritetdir. Aİ Bosniya və Herseqovinanı siyasi mənada öz cəmiyyətində istədiyini açıq şəkildə göstərməli və danışıqlara başlamalıdır. Əlbəttə, danışıqlara başlamaq o demək deyil ki, biz Avropa İttifaqına formal mənada hansısa şəkildə yaxınlaşırıq”, - deyər E.Konakoviç bildirib.

Azərbaycan-Gürcüstan parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvü Hikmət Babaoğlu mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, qonşu ölkənin Avropa İttifaqına namizədliyə üzvlüyü regionun bütünlükdə xeyrinədir: “Çünki Azərbaycan da Avropa İttifaqını əsas ticarət tərəfdaşı kimi müəyyənləşdirib. Aİ-yə üzv olan ölkələrin üçdə biri ilə Azərbaycanın tərəfdaşlıq münasibətləri var. Ona görə də Gürcüstanın bu məkana daxil olması region üçün yaxşı perspektivlər yarada bilər.

Aİ Gürcüstana namizəd statusu verəcək - bölgəyə nə vəd edir?

Hikmət Babaoğlu: “Qonşu ölkənin Avropa İttifaqına namizədliyə üzvlüyü regionun bütünlükdə xeyrinədir”

İlyas Hüseynov: “Bu, Rusiya tərəfindən böyük qıcıqla, qısqancılıqla qarşılanacaq”

Rusiya amilinə gəldikdə isə Rusiya Gürcüstana qarşı mümkün kartlarının hamısından istifadə edib. Bu, Aİ-dən daha çox Gürcüstanın Şimali Atlantika blokuna üzv olma niyyətləri zamanı baş verib. Ona görə mən düşünmürəm ki, Aİ iqtisadi birlikdir və Gürcüstanın bura namizəd kimi qəbul olunması indiki mürekəb, tarixi şəraitdə Rusiyanın hansısa kəskin reaksiyasına səbəb olsun. Əgər Aİ-nin yerinə başqa bir hərbi siyasi blok, misal üçün, NATO olsaydı, onda müəyyən reaksiyalar gözləmək olardı. İndiki halda mən düşünmürəm ki, çox mürəkkəb proseslərin baş verdiyi postsovet məkanında və Yaxın Şərqdə mövcud olan vəziyyətdə Rusiyanın əlavə resursları və imkanları olsun ki, o, Gürcüstana təzyiq etsin”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, politoloq İlyas Hüseynov da mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini açıqladı. O dedi ki, Gürcüstan son illərdə öz xarici siyasət strategiyasında Avropaya inteqrasiya meyllərini açıq şəkildə ifadə edir: “Baxmayaraq ki, 2008-ci ildə bu meyllər, bu istiqamətlənmə ölkəsinin, ərəzələrinin 20 faiz işğal olunmasına gətirib çıxarıb. Mixail Saakaşvili dövründə Abxaziya və Cənubi Osetiya Rusiya tərəfindən ilhaq edildi. Bu, birbaşa Gürcüstanın NATO üzvlüyünü əngəlləyirdi, çünki NATO Nizamnaməsinin 5-ci maddəsinə əsasən NATO üzvlərinə qarşı hücum

olarsa və ərazi bütövlüyü pozularsa, birgə koordinasiya şəkildə buna cavab vermək lazımdır. Və NATO-nun bütün üzvləri xarici düşmə-nə qarşı vuruşmalıdır. Əlbəttə, ərazi bütövlüyünün pozulması NATO tərəfindən də diqqətlə izlənilirdi. Yerdə qalan yeganə sosial-iqtisadi formasiya kimi Aİ-yə meyillənmə prosesi baş qaldırdı. Burada da çox tez-tez hakimiyyət dəyişikliyi, müxtəlif qüvvələrin hakimiyyət başına gəlməsi fonunda, nəhayət, rusiameylli, öz gəlirlərini Rusiyanın hesabına qazanmış İvanişvili bir boz kardinal kimi hakimiyyətə yiyələndi və öz hakimiyyətini qurdu. Burada bir paradoks ondan ibarət idi ki, ola bilsin ki, hakimiyyət Rusiyanı loyal münasibətdə idi. Aşağı və orta təbəqə yalnız nicat yolunu Avropada gördü. Avropaya meyillənmə kursu həm də vətəndaş cəmiyyəti, qeyri-hökumət təşkilatları, media fəalları ictimai aktivlər tərəfindən də dərinləşmiş şəkildə tirajlandı. Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda Ukraynanın Avropaya üzv olmasına cəhdlər həm də Gürcüstan tərəfindən dəstəkləndi. Lakin ondan sonra ertələndi. İndi görürük ki, yenidən Aİ-yə üzvlük istiqamətində meyllər baş qaldırıb. Bu əlbəttə, Rusiya tərəfindən böyük qıcıqla, qısqancılıqla qarşılanacaq. Nəzərə almaq lazımdır ki, Rusiya qonşuları hələ də Gürcüstan ərazisindədir. Bu, dövlətçilik üçün də təhdid formalaş-

dır. Bu günə qədər, əlbəttə, vizasız gediş-gəliş Gürcüstan vətəndaşları üçün bir avantaj formalaşdırdı. Amma Gürcüstan xalqı, hətta əhalinin əksər hissəsi Avropa İttifaqında özünü görmə-yə çalışır”.

Ekspert əlavə edib ki, bu iqtisadi dividendlər, işsizliyin aradan qaldırılması və digər üstünlükləri vəd edir: “Yeni Aİ bu imtiyazları da Tiflisə vəd edir və bununla cəlbediciliyi artırmağa çalışır. Demokratiya, söz azadlığı, terrorizm və bu kimi ənənəvi çağırışlar da hiss olunmaqdadır. Əlbəttə, Gürcüstan bizim qonşumuzdur, orada müəyyən hakimiyyətdaxili proseslər, ölkənin geopolitik qarşıdurma məkanına çevrilməsi bu və ya digər formada Bakı tərəfindən də diqqətlə izlənilir. Sabitliyin, təhlükəsizliyin, əməkdaşlığın, işbirliyinin qurulması önəmlidir. Bu yaxınlarda Tiflisdə Böyük İpək yolu kontekstində böyük bir tədbir keçirildi. O tədbir çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan baş nazirləri görüş də keçirərək gələcək əməkdaşlığın konturlarını müzakirə etdilər. Gürcüstan həm də bizim ticari-iqtisadi, enerji partnyorumuzdur. Bütün Qərbdə doğru layihələrini Gürcüstan ərazisi vasitəsilə həyata keçirir və Gürcüstana dayanıqlı təhlükəsizlik mühitinin qurulması Azərbaycan üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Əsrlər boyu formalaşan mehriban qonşuluq siyasəti çərçivəsində də bizim üçün aktuallıq daşıyır”.

□ **Afaq MİRAYİQ,**
 “Yeni Müsavat”

❑ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Noyabrın 3-də Qazaxıstanın paytaxtı Astana şəhərində Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) 10-cu yubiley zirvə görüşü keçiriləcək. Artıq görüşün gündəliyi də açıqlanıb. "Türk zamanı!" şüarı altında keçiriləcək sammitdə iqtisadiyyat, ticarət, nəqliyyat və gömrük kimi sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunacaq və birgə layihələr təsdiqlənəcək.

Dövlət və hökumət başçıları üzv dövlətlər və müşahidəçilər arasında çoxtərəfli əməkdaşlığın əsas aspektlərini nəzərdən keçirəcəklər. Bundan başqa, regionda və onun həüdudlarında baş verən siyasi və iqtisadi hadisələr barədə fikir mübadiləsi aparılacaq.

Görüş ərəfəsində Türkiyə və Qazaxıstan prezidentləri Rəcəb Tayib Ərdoğanla Kasım-Jomart Tokayev arasında telefon danışığı baş tutub. Türkiyə Prezident Administrasiyasının yaydığı məlumata görə, Ərdoğan qazaxıstanlı həmkarına İsrail-Fələstin münaqişəsinin aradan qaldırılması, Qəzza bölgəsinə humanitar yardımın çatdırılması məsələsinin də TDT zirvə görüşündə müzakirə olunmasını təklif edib.

Zirvə toplantısının sonunda TDT-yə sədrlik Özbəkistandan Qazaxıstanla keçəcək. Sammitin yekununda dövlət başçıları bir sıra müvafiq qətnamələrlə yanaşı, Astana Aktını və Astana Sammiti Bəyannaməsini imzalayacaqlar.

Xatırladaq ki, TDT-yə Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistan daxildir. Macarıstan, Türkmənistan və Şimali Kipr Türk Respublikası təşkilatda müşahidəçi üzv statusunda təmsil olunurlar.

TDT üzvləri dövlət və hökumət başçıları, qurumları səviyyəsində birbaşa əməkdaşlıqdan əlavə, TÜRKPA, TÜRKSOY, Türk Akademiyası, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu, həmçinin Türk İnvestisiya Fondu kimi qurumlar çərçivəsində də əlaqələri dərinləşdirirlər.

Hazırda təşkilatın üzv dövlətləri qarşılıqlı əməkdaşlığın müxtəlif sahələrini əhatə edən 20-dək birgə layihə icra edirlər. Onların arasında siyasi, iqtisadi, gömrük, nəqliyyat, səhiyyə, təhsil, turizm, kənd təsərrüfatı, energetika, miqrasiya və humanitar sahələr var.

Bu layihələrdən ən mühümlərindən biri kimi "Türk Dövlətləri Təşkilatının hökumətləri arasında sadələşdirilmiş gömrük dəhlizinin yaradılması haqqında" Sazişi qeyd etmək olar. Saziş 2022-ci il noyabrın 11-də Səmərqənd şəhərində imzalanıb. Dəhliz tərəflər arasında daşınan mallar barədə əvvəlcədən məlumat mübadiləsi etmək, onların gömrük prosedurlarını mümkün qədər asanlaşdırmaq məqsədi daşıyan, könüllülük əsasında

Astana sammitindən gözləntilər: "Türk zamanı"nda nələr razılaşdırılacaq...

Türk dövlətləri 20-dək birgə layihə icra edir; Asiyadan Avropaya uzanan ticarət yollarının üzərində yerləşən türk dövlətləri üçün tarixi fürsət formalaşır

və bütün nəqliyyat növlərində istifadə edilə bilən elektron sistemi nəzərdə tutur. Saziş qüvvəyə mindikdən sonra tərəflərin gömrük orqanlarının razılığı əsasında 6 aylıq Pilot Layihə icra olunacaq. Pilot Layihə dəhlizin praktiki reallaşdırılmasını təmin etməyə xidmət edəcək.

Türk dövlətlərinin daha bir mühüm ortaq layihəsi Türk İnvestisiya Fondudur. Təşkilat üzvləri "Türk İnvestisiya Fondunun yaradılması haqqında" Saziş bu ilin martında Ankarada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Fövqəladə Zirvə görüşü zamanı imzalayıblar. Fondun yaradılması barədə ilkin razılaşma isə təşkilatın 2022-ci ilin noyabr ayında Səmərqənddə keçirilən sammitində əldə olunub.

Türk İnvestisiya Fondunun təsisçiləri Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstanın rəhbərləri (hər bir ölkə 100 milyon dollar) hesabına formalaşacaq. Fondun mənzil qərarı İstanbulda yerləşəcək.

TDT daxilində icra olunan layihələrdən əlavə, türk dövlətləri Asiyadan Avropaya Rusiyadankənər ərazilərlə ticarət daşımalarının ən opti-

mal marşrutu olan Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi - Orta dəhliz layihəsində də birgə çalışırlar. Bu layihə malların Qırğızıstan, Özbəkistan, Qazaxıstan və Azərbaycandan keçməklə Türkiyədən Avropaya daşınmasını nəzərdə tutur. Hazırda bütün dünyanın diqqəti bu dəhlizin funksionallığının artırılmasında, daşımaların ən qısa müddət və aşağı qiymətlə həyata keçirilməsinin təmin olunmasına yönəlib. Ötən ilin aprelindən etibarən dünyanın aparıcı yükdaşıma şirkətləri bu dəhlizlə yüklərin daşınmasına başlayıblar və artıq getdikcə daha irihəcmli yüklər Orta dəhlizə yönləndirilir. Dəhliz boyu ölkələrdə yükdaşımalara sürətlənməsi məqsədilə Avropa İttifaqı infrastruktur layihələrinə və sair yatırımağa başlayıb. Eyni zamanda ABŞ-də bu sahəyə investisiya yatırmaqda maraqlı olduğunu, Orta dəhlizi tam dəstəklədiyini dəfələrlə açıqlayıb. Aprel ayında **ABŞ ticarət katibinin global bazarlar üzrə köməkçisi və ABŞ və xarici Ticarət Xidmətləri üzrə baş direktoru Arun Venkataraman** media üçün brifinqdə ölkəsinin Orta dəhlizə böyük önəm verdiyini açıqlayıb: "ABŞ Orta dəhlizin inkişafını dəstəkləyir. Bu təşəbbüsün inkişafı, Orta dəhlizin tam işlək vəziyyətə gətirilməsi ticarət imkanlarını, dövryyəni artıracaq. Biz yalnız Azərbaycan hökumətinin deyil, bütün regiondakı ölkələrin və tərəflərimizin Orta dəhlizi fəal fəaliyyət göstərən bir layihəyə çevirmək üçün göstərdik-

ləri səyləri ciddi şəkildə dəstəkləyirik. Biz anlayırıq ki, Orta dəhlizin dayanıqlı və effektiv olması region boyu ticarət axınına gücləndirəcək və Orta dəhliz boyu ölkələrin vətəndaşlarının xeyrinə olacaq. Biz Azərbaycanı və region boyu ölkələri müxtəlif layihələrdə və proqramlarda dəstəkləyirik, ancaq eyni zamanda ABŞ-in özəl sektorunun logistika, nəqliyyat, rəqəmsallaşma sahəsində təcrübəsinin gətirilməsinin də Orta dəhlizin uğurlu olmasına imkan verəcəyinə inanırıq".

Beləliklə, Asiyadan Avropaya uzanan ticarət yollarının üzərində yerləşən türk dövlətləri üçün tarixi bir fürsət formalaşır. Baş verənlər göstərir ki, onlar bu fürsətdən birlik və əməkdaşlığı daha da gücləndirmək üçün də istifadə etməyə çalışırlar. Bu çalışmaları fonunda Astana zirvəsində qarşılıqlı əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə nəzərdə tutulan sənədlərin imzalanacağı şəxsizdir.

Ötən il bütün türk dövlətləri üçün xarici investisiya qoyuluşu baxımından müsbət yadda qalıb. Onların iqtisadiyyatına qoyulan xarici sərmayələr artıb. Belə ki, Azərbaycan iqtisadiyyatına birbaşa xarici sərmayə qoyuluşu 30,9 faiz artaraq 6,276 milyard dollara çatıb.

2022-ci ildə Özbəkistan iqtisadiyyatına qoyulan 9,9 milyard dollarlıq xarici investisiyanın 10,1 faizi Türkiyənin payına düşüb. Qırğızıstanın 1 milyard 46 milyon dollarlıq xarici investisiyalar-

da Türkiyənin payı 30,7 faizdir. Qazaxıstan keçən il 28 milyard dollar xarici investisiya cəlb edib. 2022-ci ildə Türkiyəyə 12,8 milyard dollar birbaşa xarici investisiya yatırılıb. 2021-də bu göstərici 11,9 milyard dollar olmuşdu.

TDT üzvləri arasında qarşılıqlı ticarət əlaqələri sıçrayış dövrünü yaşayır. Belə ki, 2022-ci ildə Azərbaycanın Qazaxıstanla ticarət dövryyəsi əvvəlki ilə nisbətən 4,4 dəfə artaraq 135 milyon 799 min dollardan 598 milyon 486 min dollaradək yüksəlib. Bu ilin 9 ayında isə 269 milyon dollarlıq ticarət qeydə alınıb.

Ötən il Türkmənistanla dövryyədə 5,1 dəfə artım qeydə alınıb. İki ölkənin qarşılıqlı ticarətinin həcmi 2021-ci ildə 105 milyon 23 min dollardan 2022-ci ildə 535 milyon 397 min dollara, bu ilin yanvar-oktyabrında isə 678 milyon dollara çatıb.

Özbəkistanla ticarətdə 64,0 faizlik artım birgə dövryyəni 111 milyon 903 min dollardan 2022-ci ildə 183 milyon 307 min dollaradək artıraraq 120,2 milyon dollar təşkil edib.

Mərkəzi Asiyanın digər türk dövləti olan Qırğızıstanla da ticarət dövryyəmizdə artım qeydə alınıb. İki dövlət arasındakı dövryyə ötən il 17,0 faiz artaraq 9 milyon 18 min dollardan 2022-ci ildə 10 milyon 809 min dollaradək yüksəlib. Bu ilin 9 ayında qarşılıqlı ticarətin həcmi 27,1 milyon dollara qədər artıb.

Qardaş Türkiyə ilə ticarət dövryyəmiz ötən il 6,0 mil-

yard dollara yaxınlaşıb: 2021-ci ildə 4 milyard 661 milyon dollar olan ticarət dövryyəsi ötən il 5 milyard 842 milyon dollaradək yüksəlib. Bu ilin 9 ayında isə ölkələr arasında 6,2 milyard dollarlıq ticarət dövryyəsi qeydə alınıb.

2022-ci ildə Qazaxıstanla Türkiyə arasında ticarət dövryyəsi 6 milyard dollar olub, onun 10 milyard dollara çatdırılması barədə razılıq əldə edilib. 2023-cü ilin yanvar-avqustunda bu göstərici 3,9 milyard dollara çatıb.

Ötən il Qazaxıstanın Özbəkistanla qarşılıqlı ticarəti 30 faiz artmaqla 2021-ci ildəki 3,8 milyard dollardan 5 milyard dollara çatıb. Bu ilin səkkiz ayında isə göstərici 2,895 milyard dollar təşkil edib.

Qazaxıstanla Türkmənistan arasında ticarətin həcmi isə 2021-ci ildəki 250 milyon dollara qarşı 2022-ci ildə 438,2 milyon dollara yüksəlib. Bu ilin dörd ayında isə qarşılıqlı ticarət 131,4 milyon dollar təşkil edib.

2022-ci ildə Qazaxıstan Qırğızıstanla ticarətin həcmi 100 milyon dollardan artırımaqla 1,1 milyard dollara, bu ilin yeddi ayında isə daha 12,7 faiz artırımaqla 755,4 milyon dollara çatdırıb.

Asiyanın ikinci böyük türk dövləti olan Özbəkistanın Türkiyə ilə qarşılıqlı ticarətinin həcmi 2022-ci ildə 3 milyard 233 milyon dollar, 2023-cü ilin 8 ayında isə 2,1 milyard dollar təşkil edib. Türkmənistanla isə alverin dəyəri ötən il 926,3 milyon dollara yüksəlib, bu ilin 8 ayında 517 milyon dollar olub.

2022-ci ildə Özbəkistanla Qırğızıstan arasında ticarətin həcmi 1,3 milyard dollara çatıb, bu ilin 8 ayında 679 milyon dollar olub.

Türkmənistanla Qırğızıstan arasında isə 2022-ci ildə qarşılıqlı alış-verişin həcmi 17,1 faiz artımaqla 82,16 milyon dollar təşkil edib.

Türkmənlər Türkiyə ilə qarşılıqlı ticarət dövryyəsinə 21,9 faiz artırımaqla 2021-ci ildəki 1,7 milyard dollardan 2022-ci ildə 2 milyard 67 milyon dollara çatdırıblar. Bu göstəricini iki ölkə 2023-cü ilin 9 ayında artıq keçiblər.

2022-ci ildə Türkiyə ilə Qırğızıstan arasında ticarət dövryyəsinin həcmi 1,5 milyard dollara yaxın olub. Bu ilin 6 ayında qarşılıqlı ticarət həcmi illik ifadədə 10,7 faiz artımaqla 324 milyon dollar təşkil edib.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məşavət"

Son vaxtlar həm regional, həm də beynəlxalq mediada Şimali Qafqazda vəziyyətin gərginləşəcəyinə dair verilən rəylər, deyəsən, özünü doğruldur. Dağıstanda baş verən son hadisələrin ardınca Abxaziyadakı separatçı qurum da hərəkətlənir.

Belə ki, beynəlxalq səviyyədə Gürcüstanın bir hissəsi kimi tanınan ərazilərdə yaranmış separatçı Abxaziya parlamentində qondarma ölkənin Rusiya və Belarus arasındakı İttifaq Dövlətinə qoşulması ideyası müzakirə olunacaq. "Exo Kavkaza" xəbər verir ki, noyabrın 1-də separatçıların parlamentinin beynəlxalq, parlamentlərarası əlaqələr və həmvətənlərlə əlaqələr komitəsinin genişləndirilmiş iclası keçirilib. İclasın gündəliyindəki yeganə məsələ "Abxaziya Respublikasının postsovet məkanında integrasiya birliklərində iştirakı, yeni Abxaziyanın İttifaq Dövlətinə qoşulmağa hazır olması məsələsinin müzakirəsi"dir.

Separatçıların lideri Aslan Bjanıya hələ 2021-ci ildə Abxaziyanın "suverenliyinin bir hissəsini paylaşmalı" olduğunu demişdi. 2022-ci ilin avqustunda o, Abxaziyanın Ukraynadakı müharibədən sonra yarana biləcək Rusiya, Belarus və digər ölkələrin İttifaq Dövlətinə qoşulmağa hazır olduğunu bildirib. Separatçıların xarici işlər naziri İnal Ardzinba da "integrasiya proseslərini" dəstəklədiyini bəyan edib. Rusiya və Belarus arasında İttifaq Dövləti layihəsinə 1999-cu ildən start verilib və proses davam etməkdədir. Abxaziyanın müstəqilliyini 2008-ci ilin avqust müharibəsindən sonra Rusiya, eləcə də Suriya kimi bir sıra moskvayönümlü ölkələr tanıyıb. Bu addımın atılması nə ilə nəticələne bilər? Siyasi gərginlik Şimali Qafqazda toqquşmalara səbəb ola bilərmi? Dağıstan olayları, ardınca Ab-

xaziya separatçılarının bu addımında paralellər varmı? Qeyd edək ki, Abxaziyanın siyasi statusu Abxaz-Gürcüstan münaqişəsinin və Gürcüstan-Rusiya münasibətlərinin mərkəzi məsələsidir. Abxaziya Rusiya, Venesuela, Nikaraqua, Nauru və Suriya tərəfindən müstəqil dövlət kimi tanınsa da, Gürcüstan hökuməti və demək olar ki, bütün Birləşmiş Millətlər Təşkilatına üzv dövlətlər Abxaziyanı Gürcüstanın suveren ərazisi hesab edirlər.

Siyasi təhlilçi Ramiyə Məmmədova Dağıstan və Abxaziya məsələlərini bir-birindən fərqləndirir. Onun sözlərinə görə, birində Rusiya üçün təhdid varsa, digərində İttifaq Dövlətinə qoşulmaq təşəbbüsü görmək olar. Ekspert Rusiya dövlətinin Mahaçqalada baş verən iğtişaşları lokallaşdırma bildiyini və ətrafa sıçramasına imkan vermədiyini düşünür: "Bu dalğa geniş yayılıbsaydı, təhlükəli proseslər yaşanacaqdı. Hətta bizim sərhədlərin yaxınlığında olmasına görə Azərbaycanın da izlədiyi hadisələrdir. Heç bir halda Şimali Qafqazın qarışmasında maraqlı olmamalıyıq".

Siyasi şərhçi hesab edir ki, Abxaziyanın İttifaq Dövlətinə qoşulmaq istəyi daha çox Ukrayna hadisələri ilə əlaqələndirilə bilər: "Rusiyanın işğal etdiyi 4 regionu da "müstəqil respublika"lar kimi də Suriya kimi bir sıra moskvayönümlü ölkələr tanıyıb. Bu addımın atılması nə ilə nəticələne bilər? Siyasi gərginlik Şimali Qafqazda toqquşmalara səbəb ola bilərmi? Dağıstan olayları, ardınca Ab-

Şimali Qafqaz qaynayır - Abxaziya separatçıları da hərəkətlənir

Dağıstan iğtişaşlarından sonra Abxaziyanın İttifaq Dövlətinə qoşulması müzakirə olunub; Rusiya "qayka"ları bərkidir və bölgədə kontrolu gücləndirir

Şimali Qafqazda kontrolu gücləndirir, digər tərəfdən separatizm ocaqları ilə bağlı addımlar atır. Kremldə belə qənaət var ki, qarşıda ona daha güclü təzyiqlər olacaq və da-xildə parçalanmalar baş verə bilər. Peskov da bildirmişdi ki, Rusiya cəmiyyətini parçalamaq istəyən kənar güclər Dağıstanda iğtişaşları təşkil ediblər. Ona görə Rusiyanın içəridən dağılması, parçalanması riskləri mövcuddur. Bu səbəbdən addımlarını sərtləşdirir - Abxaziyanı İttifaq

Dövlətinə qoşulmağa məcbur edir, hər halda, belə bir təlimat yerli rəhbərliyə verilib, həm də Dağıstan, Çeçenistan nəzarətdə saxlanılır. Rusiya üçün bu ərazilər potensial partlayış ocaqlarıdır. Hər zaman Moskva bu bölgəyə həssas yanaşır. Rusiya bilir ki, burada hadisələr qarşılıqlı olmazsa, daha böyük coğrafiyaya yayıla bilər. Odur ki, Şimali Qafqazı diqqətsiz qoymaq olmaz".

Analitik Elxan Şahinoğlu

lunun fikrincə, Dağıstandakı olaylar Rusiyada antisemit dalğanın güclənə biləcəyinin xəbərcisidir: "Rusiya və SSRİ tarixində yəhudilərə qarşı təşkil edilən hücumlar və yə-

hudilərin sıxışdırılması hər zaman olub. Elə İsraildə yaşayanların əksəriyyəti vaxtilə Rusiya imperiyasının ərazisini tərk edənlərin nəslindən olanlardır. Bəzi ölkələrdə anti-İsrail əhval-ruhiyyəsi antisemit çağırışlara yol açıb. Fransanın özündə belə sinaqoqların divarlarına antisemit şüarlar yazılır. Azərbaycan tolerant ölkədir, məmləkətimizin tarixində və bugünüdə heç zaman antisemitizm olmayıb, ancaq ətrafımızda baş verənlərdən çıxış edərək radikal çağırışların təhlükəsini də hesablamalıyıq. İsraili idarə edənlər anlamalıdır ki, HƏMAS-ın terror hücumuna qarşı Qəzzanın kütləvi şəkildə bombalanması və mülki insanların qətlilə "cavab" verilməsi ümumi gərginliyi artıracaq".

Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"

AI-nin Ermənistandakı Müşahidə Missiyasının yeni qərargahının açılışı olub

Yeğeqnadzorda Avropa İttifaqının Ermənistandakı Müşahidə Missiyasının qərargahının açılış mərasimi olub. APA "armenpress"-ə istinadən xəbər verir ki, açılış mərasimində missiyanın rəhbəri Markus Ritter çıxış edib.

O bildirib ki, AI-nin Ermənistandakı missiyası bu ilin fevralında fəaliyyətə başlayan zaman iki daimi işçisi və üç sahə ofisi olub.

"8 aydan sonra AI-nin 23 dövlətdən göndərilmiş 93 missiya üzvü ilə yeni qərargahımızın qarşısında dayanıram. Bəzi çətinliklər olsa da, fəxrli deyə bilərəm ki, AI missiyası tam fəaliyyət qabiliyyətinə çatmışdır.

Sentyabrın əvvəlində bizim Qafan, Gorus, Cermuk, Yeğeqnadzor və İcəvanda 6 ofisimiz var idi. Patrullarımızın köməyi ilə biz Ermənistan və Azərbaycan arasındakı beynəlxalq sərhədin bütün uzunluğu boyunca işləyə bilirik", - deyə Ritter vurğulayıb.

O əlavə edib ki, ötən həftə onlar Ermənistan-Azərbaycan sərhədində 1000-ci patrulu keçiriblər.

Ritter qeyd edib ki, onların sərhədyanı bölgələrdə olması gərginliyin azaldılmasına və yerli əhali arasında təhlükəsizlik hissinin artmasına kömək edir: "Biz bütün AI və beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini bu münaqişəyə cəlb edirik və hesabatlarımızla AI-nin dəstəyi ilə Ermənistan və Azərbaycan arasında nizamlanma prosesinə töhfə veririk. Hesab edirik ki, biz hamımız razıyıq ki, bu region davamlı sülh və sabitliyə layiqdir və ümid edirəm ki, biz birlikdə bu məqsədin həyata keçirilməsinə töhfə verə biləcəyik".

Regionda sülh dövrü ilə bağlı ictimai gözləntilər öyrənilib

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi Cənubi Qafqazda yeni eranın, sülh dövrünün başlaması ilə bağlı ictimai gözləntiləri öyrənmək məqsədilə növbəti sorğuları keçirib. Mərkəzdən APA-ya verilən xəbərə görə, bu məqsədlə vətəndaşlara "Regionda artıq yeni dövr - sülh erası başlayır" fikri ilə nə dərəcədə razısınız? sualı ünvanlanıb.

Sorğu nəticəsində respondentlərin böyük əksəriyyətinin bu və ya digər dərəcədə regionda yeni sülh dövr-

ünün başladığı mövqeyində olduğu müəyyən edilib. Belə ki, iştirakçıların 59,4%-i sülh dövrünün başlaması fikri ilə

tam, hər üç nəfərdən biri, yeni 31,5%-i əsasən razı olduğunu qeyd edib.

Respondentlərin 5,7%-i bu fikirlə əsasən, 2,3%-i isə heç razılaşmayıb. 1,0%-i fikir bildirməkdə çətinlik çəkib.

Sorğunun sahə işi (məlu-

matların toplanılması) 2023-cü ilin 18 - 20 oktyabr tarixləri arasında icra olunub. Sorğular telefonla müsahibə formasında keçirilib və 18 yaşından yuxarı 1212 respondent iştirak edib. Sorğuda 12 iqtisadi rayon əhatə olunub. Seçmə çərçivəsi ölkə üzrə əhalinin paylanması-na proporsional müəyyən edilib və gender balansı qorunub.

Bu məqsədlə sözügedən inzibati rayon və şəhərlərə aid telefon nömrələri müvafiq məlumat bazasından xüsusi proqram vasitəsilə sistemli üsulla seçilərək zənglər olunub. Sahə işinə başlamamışdan əvvəl intervüerlər təlimatlandırılıb. Respondentlərə sorğunun könüllü iştirak əsasında aparıldığı və məlumatların yalnız ümumiləşdirilmiş qaydada istifadə olunacağı barədə zəruri məlumatlar çatdırılıb. Sorğuda əhatə edilmiş respondent sayına əsasən, nəticələrin xəta əmsali 95% əminlik intervalında 3% təşkil edir.

Rusiya-Ukrayna müharibəsi növbəti mərhələyə qədəm qoyur. Qarşıda, qış aylarında şiddətli döyüşlərin başlayacağını düşünməyə əsas verən açıqlamalar, məlumatlar gəlməkdədir. “ABŞ Ukraynaya Rusiyaya qarşı hərbi əməliyyatlara hazırlayıb”. Bunu Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi Nikolay Patruşev Tomsk şəhərində keçirdiyi görüş zamanı çıxışında deyib. Patruşev ABŞ prezidenti Co Baydenin “Ukrayna və İsrailə hərbi yardım - uzaq gələcək üçün ABŞ-ın təhlükəsizliyinə fayda verəcək ağıllı sərmayədir” sözlərinin təsadüf olmadığını deyib.

Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi qeyd edib ki, ABŞ Ukraynaya hərbi-bioloji eksperimentlər üçün sınaq poliqonuna çevirib və onu Rusiyaya qarşı hərbi əməliyyatlar üçün hazırlayıb.

Nikolay Patruşev ABŞ-ın yürütdüyü siyasətin Yaxın Şərqdəki vəziyyəti gərginləşdirdiyini və münafişəni qızışdırdığını diqqətə çatdırıb.

O, daha bir ilginç açıqlama verib: “Vaşinqton “Şimal axını” kəmərlərinin partladılmasında iştirak edib. ABŞ Ukrayna münaqişəsindən istifadə edərək, Avropa ilə Rusiya arasında iqtisadi əlaqələrin kəsilməsinə və iqtisadi rəqiblərin aradan qaldırılmasına nail oldu. Onlar öz iqtisadi problemlərini başqa dövlətlərin hesabına həll edirlər. Avropanın Rusiyadan qaz ala bilməməsi üçün “Şimal axını” qaz kəmərlərini partladılar”, - deyərək Patruşev qeyd edib.

Patruşevin açıqlaması əsərlində müharibənin şiddətlənəcəyinin əvəzinə kimi başa düşülür. Ukrayna bu döyüşlərdə tab gətirəcəkmi? Qərb prosesi haradək davam etdirməyi planlayır? ABŞ-ın dəstəyi azaltması şəraitində Ukraynanın Rusiya qarşısında dayanması mümkün olacaqmı?

Siyasi şərhçi Abutalıb Səmədov “Yeni Məsavat”a bildirdi ki, noyabr ayında Rusiya-Ukrayna cəbhəsində hərbi əməliyyatların səngiyəcəyi gözlənilir: “Builki əks-hücum kampaniyasına yekun vursaq deməliyə ki, bu kampaniya gözlənilən nəticələri vermədi. İşğal olunmuş ərazilərin təxminən 0,2 faizi azad olundu. Bu isə keçən ilə müqayisədə həddən artıq azdır. Qərb isə artıq qərara gəldi ki, həqiqətən də quru əməliyyatlarını hava üstünlüyü olmadan aparmaq mümkünsüzdür və “mərhəmət” göstərərək Ukraynaya qıncı təyyarələr və uzaqmənzilli raketlər vermək qərarına gəldi. Ancaq problemlər də artmaqdadır. Artıq ABŞ Konqresi Ukraynaya yardımını indi qədər olan səviyyədə davam etdirmək istəmir, yardımın azaldılmasını tələb edir. Nəzərə alsaq ki, Respublikaçılar Konqresdə Nümayəndələr Palatasında çoxluq təşkil edirlər və tələb olunan 61 milyard dollar yardımını ayırmamaq üçün ciddi müqavimət göstərilir. Və aydındır ki, yardım ayrılmasa, Ukraynanın duruş gətirmək şansı yoxdur. Bir şey də aydındır. 2024-cü ilin yazında növbəti əks-hücum kampaniyası ola bilsin ki, Qərbin ümid bəslədiyi və ciddi dəstək verdiyi son kampaniya olacaq. Neyin bahasına olursa olsun Ukrayna həmin

Ukrayna-Rusiya müharibəsi şiddətlənə bilər - Patruşev anonsunu verdi...

Ukraynanın taleyi gələn ilin yazındakı əks-hücumun nəticəsindən asılı olacaq

kampaniyada ciddi uğurlara nail olmalıdır. İşğal altında olan ərazilərin ən azı yarısı azad olunmalıdır ki, ruslarla sülh danışıqları aparmaq bir qədər asanlaşsın. Ancaq buna nail olmaq mümkündürmü? Nəzərə alsaq ki, Rusiya bu əks-hücum kampaniyasına da ciddi şəkildə hazırlaşmağa çalışacaq, Ukraynanın qarşısında çox ağır vəzifə durur. Onu da nəzərə alsaq ki, 2024-cü ildə ABŞ-da prezident seçkiləri keçiriləcək və Demokratların qalib gəlmək şansı o qədər də yüksək de-

yil, Ukraynanı son dərəcə ağır günlərin gözlədiyini deməliyə. Çox güman ki, 2024-cü ilin əks-hücum kampaniyası tələb olunan nəticələri verməyə, Qərbdə yenə də “ərazidən imtina elə, sülh sazişinə nail ol və biz Ukraynanı NATO-ya qəbul edək” kimi təklif Kiyevə daha ısrarla irəli sürüləcək. Bu cür təklifləri qəbul etməkdən başqa ola bilsin ki, Ukraynanın başqa imkanı olmayacaq”.

Politoloq Elxan Şahinoğlu da hesab edir ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsi

sanki ABŞ-ı yormağa başlayıb. Ona görə də artıq Ukraynaya dəstəyin azaldılması və hətta dayandırılması tələbləri səslənməyə başlayıb. Vəziyyət o həddə çatıb ki, ABŞ müdafiə naziri məsələ barədə pessimist açıqlama verib: “ABŞ müdafiə naziri Lloyd Ostin Senatın komitəsində keçirilən dinləmələrdə deyib ki, ABŞ Ukraynaya dəstəyini dayandırsa, Rusiya işğalçı müharibədə qalib gələcək. Ostinin fikrincə, Rusiya rəhbər-

liyi hiss edir ki, Qərb Ukraynanı dəstəkləməkdən yorulacaq” və bu zaman Moskva tezliklə üstünlük əldə edəcək. Ostin qeyd edib ki, ABŞ Ukraynanı dəstəkləməsə, bu baş verəcək və o zaman Putin qalib gələcək.

Lloyd Ostin haqlıdır. Pentaqon rəhbəri bu sözləri təsəffüfə deməyib, bir sıra ölkədə, həmçinin Qərbdə Rusiya-Ukrayna müharibəsindən yorğunluq artmağa başlayıb. Bəzi Qərb ölkələri Ukraynaya dəstəyi azaltmaq barədə düşünür. ABŞ Konqresi belə büdcədə Ukraynaya yardımı nəzərdə tutmayıb. Polşa Ukrayna məhsullarının Avropa bazarına çıxarılmasının əleyhinədir, Macarıstan Avropa İttifaqının Ukraynaya dəstəyinin azaldılmasına çalışır. Növbəti il ərzində müharibədən yorğunluğun daha da artacağı ehtimalı var. Qərb ölkələrinin bir qisminə “biz daha nə qədər Ukraynaya maliyyə və hərbi texnika göndərəcəyik” sualı tez-tez səslənməyə başlayıb. Bu gedişat Kremlin maraqlarına uyğundur. Ukraynanın müharibədə dönüş yaratması ilə Qərbdəki yorğunluğun qarşısını almaq olar”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA, “Yeni Məsavət”**

FTB şefi İranı ABŞ rəsmilərinə terror hazırlamaqda suçladı - sensasion açıqlama

Partiya sədrləri hesab edir ki, indiki halda ABŞ 3-cü cəbhənin açılmasına getməz

● **ran növbəti dəfə ABŞ-ın terror ittihamları ilə üzləşib. İsrail-Fələstin savaşına İranın da cəlb olunması ehtimalının çoxaldığı, paralelində onun özünün vurulacağına dair proqnozların verildiyi bir vaxtda Tehran terror fəaliyyətində ittiham edilib.**

“İddialara görə, İran hakimiyyəti iranlı dissidentlərə, həmçinin keçmiş və indiki

yüksək rütbəli ABŞ rəsmilərinə qarşı sui-qəsd cəhdləri planlaşdırıb”.

APA xəbər verir ki, bunu ABŞ Konqresinin Senatında keçirilən dinləmələrdə çıxış edən ABŞ Federal Təhqiqatlar Bürosunun direktoru Kristofer Rey deyib.

O bildirib ki, İranın “əsas strateji tərəfdaşı” olan “Hiz-

ullah”ın casusluq və pul axtarışı da daxil olmaqla, ABŞ daxilindəki fəaliyyətinin uzun tarixi var.

Bu baxımdan, Fələstin-İsrail münaqişəsinin kəskinləşməsinə nəzərə alaraq, FTB direktoru bildirib ki, rəhbərlik etdiyi qurum hadisələri diqqətlə izləyir və bunun İran da daxil olmaqla, xarici aktorların ABŞ daxilindəki hərəkətlərinə necə təsir göstərə biləcəyini təhlil edir.

FTB direktorunun indiki vaxtda bu açıqlaması hansı anlamə gəlir? İranın terror cəhdində suçlanması, bunun FTB şefi səviyyəsində bəyan olunması Tehrana nə vəd edir? Bunlar İrana qarşı hansısa əməliyyatların anonsu sayıla bilərmi? Yoxsa bu, İranı İsrailə qarşı səvəşmədən çəkəndirmək üçündür?

Deputat, DİP sədri Asim Mollazadə “Yeni Məsavət”a

deyib ki, FTB direktorunun səsləndirdiyi ittihamları əvvəllər də digər ABŞ rəsmiləri səsləndirib: “Bu, ilk belə ittiham deyil. Çox güman ki, bu bəyanatın nəyə əsaslandığını gələcək açıqlamalarında qeyd edəcəklər. Digər tərəfdən də İran son vaxtlar bir neçə dəfə İsrailə hücumda iştirak etmədiklərini bəyan edib”.

Deputat hesab edir ki, ABŞ yaxın vaxtlarda hansısa hərbi əməliyyatlarda iştirak etməyəcək: “Hazırda ABŞ Ukraynaya hərbi və maliyyə dəstəyi verir. Bu, çox böyük xərclərdir. İndiki halda İsrailə bağlı da böyük xərcləri var. İndiki halda ABŞ 3-cü cəbhənin açılmasına getməz”.

AG Partiya sədri Tural Abbaslı “Yeni Məsavət”a deyib ki, ABŞ-ın İrana qarşı hərbi əməliyyatlara başlayacağı xəbərinin 20 ilə yaxın tarixi var: “İllərdir ki, belə bəyanatlar eşidirik, amma ne ABŞ İrana hücum edir, ne İran ABŞ-a qarşı hər hansı konkret addım atır. Quru bəyanatlardan o tərəfə keçmir-lər”.

Partiya sədri deyib ki, ABŞ rəsmisinin səsləndirdiyi bəyanat daha çox təhdid xarakterlidir: “İsrail hazırda bir qrup terrorçunun

qarşısında aciz duruma düşüb. İsraili bu durumdan çıxarmaq üçün ABŞ İranı təhdid edir ki, Fələstindəki qruplaşmalara yardımını dayandır-sın. Digər tərəfdən də regionda öz varlığını nümayiş etdirməyə çalışır. Eyni zamanda ABŞ belə bəyanat verməklə diqqəti İsrailin Fələstində törətdiyi terror, uşaq qatliamından yayındırmağa çalışır”.

Partiya sədrinin sözlərinə görə hazırda 2-ci Dünya müharibəsindən sonra formalaşmış dünya düzəni dəyişir: “Yeni dünya düzəninə qruplaşmalar, mərkəzləşmələr prosesi davam edir. ABŞ yeni dünya düzəninə də lider olmaqda davam etdiyini göstərməyə çalışır və buna uyğun addımlar atır. Yeni dünya düzəninə iştirakçıları ABŞ, Rusiya, ÇİN, Britaniya və nisbətən də Türkiyədir. Hazırda dünya təhlükəli dönməyə daxil olub. Rusiyanın ikinci adamı Medvedyevin Ukraynanı, Almaniyanı nüvə silahı ilə təhdid etdiyi zamanda ABŞ-ın İranı təhdid etməsində qeyri-adi nəşə yoxdur. Belə bir zamanda ABŞ-ın İrana qarşı cəbhə açması da inandırıcı deyil”.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Məsavət”**

Azərbaycanda cəmiyyəti ciddi şəkildə narahat edən məsələlərdən biri də pensiya yaşının ilbəil artırılmasıdır. Hazırda kişilər üçün pensiya yaşı 65, qadınlar üçün isə 63.5-dir. Bu siyasətin yumşaldılmasının, pensiya yaşının azaldılmasının zəruriliyindən daha çox danışıldığı halda, deputat, Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev sərt mövqe ilə çıxış edib.

O deyib: "Pensiya yaşının azaldılması bu gün gündəmdə deyil və yəqin ki, gələcəkdə də aktual olmayacaq. Dünyada hələ pensiya yaşının azaldıldığı ölkə yoxdur".

Deputat həтта pensiya yaşının daha da artırılmasını istina etməyib. Komitə sədri bildirib ki, pensiya yaşının artırılması bütün dünyada müşahidə olunur: "Ümumiyyətlə, insan ömrü uzanır. Azərbaycanda 2021-ci illərdə bir qədər azal-

Pensiya yaşı yenə artırılı bilər - məmurların arzusu, yoxsa...

nəyə görə pensiya siyasəti daha da sərtləşdirilir? Bunun özü insanlara psixoloji basqı kimi də qiymətləndirilir. Eyni zamanda iddialar da var ki, pensiya yaşının artırılması yüksək vəzifələr tutan şəxslərin postunda daha çox qalması arzusundan da qaynaqlanır. Yeni məmurlara pensiya yaşının çox olması sərf edir və ona görə hökumət təmsilçiləri bu istiqamətdə siyasətin sərtləşməsinə təsir edirlər.

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli "Yeni Müsavat" a mövzunu şərh edərkən bil-

sabına yığılır. Təqaüdcülər zamanı gələndə bu məbləğdən istifadə edə bilməlidirlər, eyni zamanda vərəsəlik hüququ olmalıdır. Məbləğin varislərə ötürülməsi üçün qanun əsaslar yaradılmalıdır. Yəni bu qədər ciddi problem var ikən pensiya yaşı ikinci dərəcəli məsələdir".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin (STM) icraçı direktoru Sahib Məmmədov isə hesab edir ki, pensiya yaşının artırılması əvəzinə, daha köklü islahatlar aparılmalıdır. S.Məmmədovun fikrincə, pensiya islahatları

yaşı ona görə artırılır ki, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun vəsaiti kifayət qədər deyil. Dünya standartında 3-4 nəfər işləyəne nisbətə 1 nəfər pensiyaçı olmalıdır. Bizdə isə bu rəqəm aşağıdır. Məsələn, 130 nəfər işləyəne nisbətə 100 təqaüdcü var. Buna görə Sosial Müdafiə Fondunda vəsait çatışmazlığı yaranır. Azərbaycanda 1,7 milyon nəfər müddü işçiye nisbətə 1 milyon 300 min nəfər təqaüdcü var. Yığım kifayət qədər deyil, çünki qeyri-formal əmək bazarının həcmi yüksək olaraq qalır".

Mərkəzi Bank uçot dərəcəsinə endirib

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) növbəti dəfə uçot dərəcəsinə endirib. "APA-Economics" bu barədə AMB-yə istinadən xəbər verir. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin qərarı ilə uçot dərəcəsi 9%-dən 8.5%-ə, faiz dəhlizinin aşağı həddi 7.5%-dən 7%-ə, faiz dəhlizinin yuxarı həddi isə 10%-dən 9.5%-ə endirilib.

Axtarışda olan 381 nəfərin sərhədi keçməsinin qarşısı alınıb

Ötən ay sərhəd rejim qaydalarını pozduqlarına görə 892 nəfər saxlanılaraq barələrində müvafiq tədbirlər görüldü. APA xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Sərhəd Xidmətinin Mətbuat Mərkəzinin yaydığı məlumatda bildirilib.

Məlumatla görə, cinayətkarlığa qarşı mübarizə tədbirləri nəticəsində Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən axtarışda olan 381 nəfərin aşkarlanaraq aidiyyəti orqanlara təhvil verilib, ölkədən çıxışı qadağan olunan 554 nəfərin ölkəni tərk etməsinin, girişi qadağan olunan 35 nəfərin Azərbaycan Respublikasına daxil olmasının qarşısı alınıb.

naziri Sahil Babayev son açıqlamalarından birində bildirmişdi ki, Azərbaycanda effektiv pensiya yaşı 62-dir: "65 yaş normativ

siya olacaq. Bunun altında nəzəri, elmi təhlil olmalıdır. Dünyada ən uzunmüddətli pensiya dövrlərindən biri Azərbaycandır. Bu da 15 ildir. Xüsusi güzəştli təbəqə hərbiçilər, əlilliyi olan insanların və digərləri üçün pensiya dövrü 18 ildir. Bu da dünyada ən uzunmüddətli pensiya dövrlərindən biri hesab olunur. Bu rəqəmlər 1 milyon 100 min pensiyaçının arasında olan rəqəmlərdir".

Hazırda Azərbaycanda kişilərin pensiya yaşı 65, qadınlarınki isə 63.5-dir. Qadınların pensiya yaşı tədricən 2027-ci ilədək 65-ə çatdırılacaq.

□ **Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"**

Natiq Cəfərli: "Təqaüdlər qaneedici səviyyəyə çatdıqdan sonra yaş məsələsi müzakirə oluna bilər"
Sahib Məmmədov: "Pensiya yaşının artırılması əvəzinə, daha köklü islahatlar aparılmalıdır"

ma oldu. Bu da həm COVID, həm də Vətən müharibəsində gənc insanların dünyasını dəyişməsi ilə bağlı idi. Bu da orta ömür uzunluğuna öz təsirini göstərdi. Azərbaycanda orta ömür kifayət qədər dinamik şəkildə artır. 2040, bəlkə də 2045-ci ildə bizim orta ömür 80 yaşa gəlib çatacaq. Buna görə də pensiya yaşı məsələsi bir günlük, bir illik, ya da beş illik layihə deyil. Ən azı 30 illik dövrü əhatə edir. Biz 30 ilə uyğun olaraq əmək bazarını, sığorta sistemini, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun imkanlarını, insanların yaşını nəzərə almalı və buna uyğun da bir qiymət götürməliyik".

Real həyatda gördüklərimiz, xüsusən kişilərin ürək xəstəliklərindən pensiya yaşı ərəfəsində, bəzən pensiya yaşına çatmamış, 70-i haqlamamış ölməsi statistik olaraq artmaqdadır. Belə olan halda

dirdi ki, Azərbaycanda müzakirə olunmalı əsas məsələ pensiya yaşının yuxarı olması deyil, pensiyaların məbləğinin aşağı olmasıdır. Ekspert qeyd etdi ki, yaşlı insanların əksəriyyəti pensiyaya çıxmaq istəmir: "Maaşlar yüksək, təqaüdlər isə aşağıdır. Təqaüdlər qaneedici səviyyəyə çatdıqdan sonra yaş məsələsi müzakirə oluna bilər. Sistemin özündə olan ən böyük problemlərdən biri təqaüdü yığım hissəsidir. Qanunvericiliyə görə, minimum təqaüd artıqca təqaüd kapitalının yığım hissəsi də artır. Hazırda bu rəqəm 40 min 320 AZN-dir. Azərbaycanda o qədər də yüksək əmək haqqı yoxdur ki, təqaüd yaşına çatana kimi bu məbləğ yığılsın və normal təqaüd verilsin. İlk növbədə bu məsələ həllini tapmalıdır. Bundan başqa, sözügedən vəsaitin yaxın illərdə azaldılacağı it təqaüdcülərin öz vəsaiti he-

sahəsində ən ciddi problemlərdən biri qeyri-rəsmi əmək bazarının həcmində yüksək olmasıdır: "Təqaüd yaşının artırılması prosesi davam edir. Kişilər üçün pensiya yaşı 65 olaraq müəyyən edilib, qadınların pensiya yaşı isə 2027-ci ilədək 65-ə çatdırılacaq.

Bu hədd hər il yarım il artırılacaq. Yaxın illərdə pensiya yaşının daha da artırılması məsələsinə baxılacağını düşünürəm, çünki bu, sosial ədalətsizlik olar. Pensiya yaşına çatmadan vəfat edən insanların sayını nəzərə alsaq, bu, real görünür. Pensiyadan sonrakı orta yaş həddi 7-8 ildir. Pensiya yaşı bizdən daha yuxarı həddə olan ölkələr var. Məsələn, Avropa ölkələri, Yaponiya, amma orada pensiyadan sonrakı ömür daha uzundur. Pensiya yaşının yaxın illərdə azaldılacağı ehtimal etmərəm. Pensiya

O ki qaldı pensiya yaşının azaldılmasına, S.Məmmədov hesab edir ki, indiki vəziyyətdə bu real deyil: "Bunun üçün dövlət büdcəsindən transferlər olmalıdır. Hökumətin bunu edəcəyini düşünmürəm. Amma müəyyən kateqoriyalar üçün güzəşt tətbiq edilə bilər. Qanunvericilikdə incəsənətin xüsusi sahələrinin, yeraltı, əmək şəraitində xüsusi zərərli və ağır olan işlərdə azı 12 il 6 ay çalışmış kişilərin və azı 10 il çalışmış qadınların yaş həddi 5 il azaldılmaqla yaşa görə əmək pensiyası hüququ vardır. Eyni zamanda təkli edərəm ki, qeyri-formal əmək bazarının həcmi azaldılsın. Müddü işçilərin əksəriyyəti vergi orqanlarında qeydiyyatdan keçməyib. Kölgə iqtisadiyyatının həcmi azaldılmalıdır".

Xatırladaq ki, əmək və əhalinin sosial müdafiəsi

Qazaxıstan başqa ölkələrlə münasibətlərini öz maraqlarına uyğun inkişaf etdirir. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov Fransa prezidenti Emmanuel Makronun Qazaxıstana səfərinə münasibət bildirərkən deyib. “Qazaxıstan suveren dövlətdir, bizim onlarla strateji tərəfdaşlıq münasibətimiz var. Rusiya Federasiyası ilə Qazaxıstan arasında münasibətlər inkişaf edir, biz Astanadan qarşılıqlı münasibət görürük”, - deyə Peskov vurğulayıb.

Kremlin sözcüsü Fransa liderinin Qazaxıstan uranının Avropa İttifaqına ixracını artırmaq çağırışlarını da şərh edib. Bildirib ki, uran bazarı rəqabətli və Rusiya Federasiyasının uran bazarındakı mövqeyini qiymətləndirmək çətindir. Yeri gəlmişkən, Makron Özbəkistana da səfər edəcək. Fransız prezidentin Mərkəzi Asiyaya ayaq açması, Rusiyanın təsir zonasına səfər etməsi əslində Kremlə qarşı demarş kimi dəyərləndirilir. Rusiyanın forpostu olmuş Ermənistanı onun peykindən qoparmağa çalışan Fransanın Orta Asiyaya da nüfuz etmək cəhdləri görünməkdədir. Halbuki Ermənistan kimi Qazaxıstan da “Putin NATO”-su adlanan KMTM-nin üzvüdür. Belə olan halda Makronun bu ölkəyə səfəri - türk dövlətlərinə gedişi maraq doğurmaya bil-məz.

Buna qədər isə NATO-nun Qazaxıstanda mərkəz açması ilə bağlı xəbərlər Moskvanın esəblərinə toxunmuşdu. Peskov Astanadan izahat istəmişdi. Qazaxıstan Müdafiə Nazirliyi isə təkbiz edərək “Bu ilin 23 oktyabr tarixində ABŞ-ın Qazaxıstandakı səfiri Daniel Rozenblumun iştirakı ilə Almatı şəhərində Qazaxıstan Müdafiə Nazirliyinin Sülhməramlı Əməliyyatlar Mərkəzinin yeni konfrans zalının rəsmi açılışı olub”, - deyə aydınlıq gətirilmişdi.

Makron Türk ellərinə gəldi - Fransa lideri Orta Asiyaya niyə ayaq açıb?

Əvvəlcə Qazaxıstan prezidenti ilə görüşən, bu gün də Özbəkistana səfər edən Fransa prezidentinin Rusiyanın təsir zonasına nüfuzu Kremldə reaksiya yaratdı; amma bölgədən uranın daşınması üçün Makron Bakıya möhtacdır - şərh

İndi isə digər NATO dövləti olan Fransanın prezidenti bu ölkəyə səfər edir və dərhal Kreml buna da reaksiyasız qalmır. “Ölkələrimiz arasında strateji və iqtisadi əlaqələri inkişaf etdirəcək mühüm müqavilələr imzalayacağıq”. Fransa prezidenti Emmanuel Makron Qazaxıstan prezidenti Qasım-Jomart Tokayevlə görüşündə deyib. “Biz mühüm beynəlxalq mövzularda irəliyə doğru gedəcəyik, BMT Nizamnaməsinə, ərazi bütövlüyü, milli suverenlik kimi prinsiplərə sadıqlı-

yimizi vurğulaya biləcəyik. Həmçinin əsas ikitərəfli məsələləri müzakirə edəcəyik. Biz mühüm iqtisadi tərəfdaşlarıq”, - Makron bildirib.

“**Makronun Qazaxıstana səfəri tarixi hadisədir**”. Bu fikri isə qazax prezident fransız həmkarı ilə görüşündə deyib. “Qazaxıstanla Fransa arasında əməkdaşlıq dinamik inkişaf edir, lakin buna əlavə təkan vermək lazımdır. Ona görə də səfərinizi tarixi, çox əhəmiyyətli adlandırırıq. Əminəm ki, bugünkü danışıqlar məhsuldar olacaq”,

- Tokayev bildirib. Tokayevin sözlərinə görə, Fransa Qazaxıstanın Avropa Birliyində əsas və etibarlı tərəfdaşı olmaqla yanaşı, ölkə iqtisadiyyatının ən böyük investorlarından biridir. Onu da deyək ki, Qazaxıstan uranının Fransaya quru yolla daşınması üçün iki Rusiya və Azərbaycan marşrutu var. Ukrayna müharibəsi ilə bağlı Fransanın Rusiya ilə münasibətləri gərgindir. Bu səbəbdən Qazaxıstan uranının Rusiya üzərindən Fransaya çatdırılması problemidir. Deməli, Makronun Bakıya bə-

yük ehtiyacı var.

Strateji Planlaşdırma və Araşdırmalar İnstitutunun rəhbəri Azad Məsiyevin “Yeni Müsavat”-a bildirdiyinə görə, ABŞ, Qərb və ümumilikdə NATO bloku Rusiyanı düşmən elan etdiyi üçün bu ölkəyə yaxın respublikalarda müəyyən addımlar atırlar. Politoloqun fikrincə, Fransa indi də Orta Asiyada düşərgə salmaq istəyir: “Əvvəlcə Rusiyanın cənub cinahını, yeni Cənubi Qafqazı Ermənistan üzərindən siyasət yürütməklə bağlamağa səy göstərilir, sonra Orta Asiyada təsirlərini artırır. Amma deməliyəm ki, bu

Türkiyənin artan nüfuzunu başda Fransa olmaqla, Avropa Birliyi həzm edə bilmir: “Ona görə belə həmlələr edirlər. Doğrudur, Fransanın bu regionla tarixi bağlılığı, intensiv təmasları olmayıb. Amma nəzərə alaq ki, siyasətlə iqtisadiyyatın bir-birinə bağlılığı var. Belə demək mümkünsə, Fransanın Orta Asiyada siyasi təsirləri olmasa da, hazırda iqtisadi faktorlarla bunu yaratmağa çalışır”.

Siyasi şərhçi Fuad Əliyev Makronun Orta Asiya səfərini strateji addımlardan biri kimi dəyərləndirir. Ekspert Avropa Birliyinin türk dövlətlərində iqtisadi imkanlarını artırmağa çalışdığını düşünür. Onun sözlərinə görə, Fransa indi Azərbaycanla da əlaqələri yoluna qoymağa məcburdur: “Qazaxıstan uranı Rusiyadan keçməklə Fransaya daşınmayacaq. Avropa Birliyi sanksiya qoyduğu dövlətə belə bir tranzit nəfəsləyi verməz. Ona görə Bakı ilə danışmaq məcburiyyətindədirlər. Bu gün Ələt limanı bu mənada böyük əhəmiyyət kəsb edir. Amma Makron Türk dövlətləri ilə əlaqələri genişləndirməklə Rusiyanın bu coğrafiyada təsirlərini azaltmağa cəhd edir. Son vaxtlar Tokayev də Rusiyanın xoşuna gələn addımlar atmır. Özbəkistanda da ciddi inkişaf gedir. Sadəcə, Makron inanıb ki, həm Cənubi Qafqazda, həm Orta Asiyada, həm başqa ərazilərdə Rusiya ilə strateji mübarizədə qalib gələ bilər. Afrikada uduzan Fransanın indi başqa ərazilərdə bunu kompensasiya etmək cəhdləri səmərəsizdir. Rusiya Ermənistanı da, Orta Asiyayı da yaxşı tanıyır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Fransa Transxəzər dəhlizini dəstəklədiyini bəyan etdi

Fransa prezidenti Emmanuel Makron qazaxıstanlı həmkarı Kasım-Jomart Tokayevin orta Transxəzər dəhlizinin təşviqi ilə bağlı təşəbbüsünü dəstəklədiyini açıqlayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə tengrnews.kz saytı məlumat yayıb.

“Biz logistika dəhlizinin inkişafında maraqlıyıq. Ukraynada baş verən genişmiqyaslı müharibə logistik təchizat zəncirləri üçün böyük problem yaradıb. Bu baxımdan sizin qətiyyətinizi, Orta Transxəzər dəhlizini inkişaf etdirmək və təşviq etmək istəyinizi alqışlayıram. Bu da bizim niyyətlərimizə uyğundur və ümid edirik ki, bu, regionda dəstək tapacaq”, - deyə Makron bildirib.

Fransa prezidenti Qazaxıstanın logistika məsələlərində çox mühüm strateji rolə malik olduğunu vurğulayıb.

Qeyd edək ki, ABŞ-ın nüfuzlu “Politico” saytı Fransanın Rusiyanın zəifləməsindən istifadə edərək Qazaxıstan və Özbəkistanda mövqelərini möhkəmləndirmək niyyətində olduğunu yazıb. Qazaxıstan və Özbəkistan Fransa üçün uran idxalında olduqca böyük önəmə malikdir.

□ **Musavat.com**

Nazir: “Türkiyə qaz ticarət platformasını beynəlxalq səviyyəyə çıxarmaq istəyir”

Türkiyə qaz ticarəti platformasını beynəlxalq səviyyəyə çıxarmaq üçün Rusiyanın “Qazprom” şirkəti ilə danışıqlar aparır.

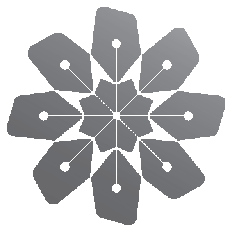
“APA-Economics”-in Rusiya mətbuatına istinadən verdiyi məlumata görə, bunu ölkənin energetika naziri Alparslan Bayraktar Sankt-Peterburq Beynəlxalq Qaz Forumunda bildirib.

“Biz qaz ticarəti platformasının yaradılması yolu ilə qaz bazarında islahatlar aparmağa çalışırıq. Biz bu səriştəni daha da inkişaf etdirmək, onu təkmilləşdirmək və bu təşəbbüslə beynəlxalq səviyyəyə çıxmaq istərdik, ona görə də indi bu qaz ticarət platforması barəsində “Qazprom”-la əlaqə saxlayırıq”, - Alparslan Bayraktar qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, Türkiyənin son məqsədi bazarda rəqabət mühiti yaratmaqdır.

Elan:

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən “DR Kamal Klinik” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinə verilmiş lisenziya itdiyi üçün etibarsız sayılır.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

İnsanın yaşadığı yer - ərazi, ev onun yaşlanmasına təsir edir. Söhbət təkcə ekologiya, təmir və yaşama imkanlarından getmir. Nevroloq Yekaterina Demyanovskaya nəyə görə kirayədə qalmağın bədənə qocaltdığını açıqlayıb. “Yeni elmi araşdırmalar sübut edib ki, kirayə götürülmüş evdə yaşamaq bioloji qocalmanın sürətini artırır. Kirayədə qalanlar öz şəxsi evində yaşayanlardan 40% daha çox və tez-tez xəstələnir. Bu, hətta siqaret çəkənlərlə çəkəməyənlər arasında olan fərqdən də çoxdur.

Qocalmaya səbəb kirayə evin şəraiti yox, kirayənin ödəmədə borclanması və bir neçə ayın borcunun yığılması və bundan yaranan stressdir. Sorğu göstərib ki, kasıb məhəllələrdə ucuz ev kirayələyənlərin səhhiyyəsi öz evində yaşayanlar kimi olub. Deməli, burada digər məqam kirayə haqqının yüksək olmasıdır.

Ona görə də dövlətlər ölkədə kirayə haqlarının artması üçün çalışır, qiyməti nəzərdə saxlaya, kirayə haqqının işəgötürən və ya dövlət tərəfindən çətin anlarda kompensasiya olunmasını təmin edə bilər. Kirayə yaşayanların stresinin profilaktikası onların sağlamlığının qorunması deməkdir”, - o bildirib.

Qeyd edək ki, bundan öncəki araşdırma hüdüdmərtəbəli binaların sakinlərinin həyat evlərində yaşayanlardan 60% daha xəstə olduğunu üzə çıxarıb.

Kirayənin statistikası yoxdur, çünki...

Maraqlıdır, bəs Azərbaycanda

canda ömrü, cavanlığı kirayə mənzillərdə keçən insanların, ailələrin, gənclərin sayı nə qədərdir? Onlar, psixoloqun dedi ki, kirayədə yaşayanlar üçün necə, hansı sürətlə qocalırlar?

Dövlət Statistika Komitəsindən “Yeni Müsavat”ın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, Azərbaycanda mənzilə ehtiyacı olan insanların sayı barədə dəqiq statistika aparılmır: “Evsizlərin və kirayədə yaşayanların sayına dair məlumatlar Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən müşahidəsi aparılan siyahıya daxil deyil”.

2022-ci ilin yanvar ayında açıqlanan statistikaya görə, Bakı şəhərində hər kvadrat kilometrə düşən əhali sayı 1076 nəfərdir. Ayrı-ayrı rayonlara görə rəqəmlərə nəzər salsaq, ən çox sıxlıq Nəsimi rayonundadır - hər kvadrat/kilometrə 22270 nəfər. Yasamal rayonunda hər kvadrat/kilometrə 12465 nəfər, Nizami rayonunda isə hər kvadrat/kilometrə 10095 nəfərdir.

Ümumiyyətlə, bu sual et-

Uşaq və gənclər

YENİ ÜSAVAT
N 198 (8334) 2 noyabr 2023

Gənclərin kirayə dərdi - qiymət baha, şərtlər ağır, problem çox...

Kirayə ev ömrü qısaldır - alimlər açıqladı, gənclər çıxış yolu axtarır

lemlərlə üzləşirlər. Kirayədə yaşayan şəxslər pulu vaxtında ödəmir, evin təmirini korlayırlar, oğurluq hadisələri olur və s. Neqativ hallar çox olduğuna görə onların arasından qaldırılması ilə bağlı nəzarət mexanizmi gücləndirilməli və müqavilələr tətbiq olunmalıdır. Bu, dövlətə də xeyirdir.

Oğlan tələbələrin özünə bağlanan kirayə qapıları

Amma kirayə bazarında əziyyət çəkən bir başqa kəsim də oğlan tələbələridir. Araşdırmalar isə sübut edir ki, bu gün oğlan tələbələrin sayı yetərinə qədər, ancaq onlar ev tapmaqda çətinlik çəkirlər. Buna görə də oğlanlar bir çox hallarda dəyərləndirən bəhə evlərdə kirayə qalmağa məcbur olurlar. İnsanlar mənzillərini daha çox gənc ailələrə uzun müddətli olaraq və ya tələbə qızlara kirayə verməyə çalışırlar. Buna səbəb əksər hallarda oğlanların evə təmiz, gigiyenik baxa

bilməməsidir. Amma problemin yaranmasına səbəb ölkədə kifayət qədər tələbə yataqxanalarının olmamasıdır. Ümumilikdə isə bu gün istər qız, istər oğlan tələbələrin kirayə mənzil tapmasında ciddi problemlər var. Buna səbəb isə şəhərin bir çox hissəsinin sökülməsidir. Belə ki, köhnə, istismarını bitirmiş binalar yeniləri ilə əvəz olunur, digər tərəfdən, şəhərin mərkəz hissəsində fərdi həyat evlərindən ibarət olan yaşayış məssivləri sökülür. Bu ərazilərdə də çoxlu kirayə mənzillər olurdu. Bunlar da söküləndə həmin kirayə mənzillər mənzil bazarından çıxmış olur. Orada yaşayan sakinlərin özləri yeni mənzilləri tikilənə qədər kirayə gedirlər. Onlar da mənzilləri uzunmüddətli kirayə götürdükərinə görə artıq paytaxtda tələbələrə yararlı, münasib, ucuz qiymətə mənzil tapmaq çətinləşir.

rafında real rəqəmlər barədə danışmaq mümkünsüzdür. Ekspertlər bildirir ki, Azərbaycanda əhəlinin hərəkəti, müvəqqəti yaşayışı, hətta daimi yaşayışı ilə bağlı qeydiyyat mexanizmi mürəkkəbdir, əlçatan, çevik deyil, elektronlaşmada ölmələr, qeydiyyat apara bilmir. Çünki Statistika Komitəsi əslində aidyyəti qurumların verdiyi rəsmi məlumatlara əsaslanmalıdır ki, onlar bu məlumatları verə bilmirlər.

Rəsmi statistikaya baxsanız görürsünüz ki, Bakıda 2,2 milyon əhali yaşayır. Bu da təxminən 500 min ailə deməkdir. Xüsusilə də Bakı və onun ətrafında kifayət qədər sənədsiz evlər var: həm çoxmənzilli binalar, həm də fərdi yaşayış evləri ilə bağlı 400 min, 500 min rəqəmi səsləndirilir. Belə bir şəraitdə evi olmayan vətəndaşların sayının müəyyənləşdirilməsi əlbəttə ki, çətinlik yaradır. Məsələn, Abşeron rayonunda qeydiyyatda olanların sayı təqribən 350 min nəfərdir, amma rayon rəsmiləri etiraf edirlər ki, bu ərazidə 700 mindən artıq insan yaşayır. Hər hansı mexanizm vasitəsilə qeydiyyat aparılmır. Buna görə də uçot yoxdur, uçot olmadıqda da dövlət planlaması olmur. Adi tıxacların yaranmasından tutmuş, təhsil, səhiyyə müəssisələrinin istifadəyə verilməsi, orada yataq sayı və s. məsələlər əslində bölgədə yaşayan əhəlinin sayına uyğun hesablanmalıdır və buna uyğun təmin edilməlidir. Amma faktiki olaraq Bakı şəhərində yaşayan əhəli ilə uçotda olan əhəli arasında 1,8-2 dəfə fərq var və buna görə də bir çox yerlərdə qeyd edilən xidmətlər əlçatan deyil, yaxud digər problemlərin yaranmasına gətirib çıxarır. Bu istiqamətdə

ciddi planlamanın aparılması nəzərdə tutulursa, ilk olaraq uçotun təkmilləşdirilməsi, yaşayış yeri ilə bağlı qeydiyyatın zəruriliyi, eyni zamanda bu xidmətin əlçatanlığı təmin olunmalıdır. Əvvəlki dövrlərdə polis şöbələrində müvəqqəti qeydiyyatda düşmək mümkün olduğu halda, belə məlumatlar var ki, artıq bu xidmətdə məhdudiyyət tətbiq edilir. Yeni nə qədər ki, bu xidmətlər əlçatan olmayacaq, uçot düzgün aparılmayacaq, o qədər də bu istiqamətdəki problemlər qüvvədə qalacaq.

Qanunsuz evlər, kirayə bazarındakı hərc-mərclik...

Amma təxmini hesablamalara görə, ümumi yaşayış fondumuzun təxminən 17-18 faizini kirayə mənzil fondu təşkil edir. Mövcud rəqəmə toxunsaq, ölkədə çox böyük həcmdə mənzillər kirayə verilir, xüsusilə də böyük şəhərlərdə. Kirayə fondunun 95 faizi isə qanunsuzdur, buna kölgə iqtisadiyyatı deyirlər. Kirayə evlərə mənbədən tutulan vergi təyin olunur ki, bu da 14 faizdir. Bir çox vətəndaş onu ödəməkdən yayınır. Yayınma səbəbi də 100 manat kirayə haqqına 14 manat verginin tətbiq olunmasıdır.

Əgər bütün ölkədə kirayə verilən mənzillərin sayını götürüb, bunların qiymətinin 14 faizini hesablasaq, çox böyük itki görəcəyik. Hazırda bu sahə ilə məşğul olan ekspertlər bazarda vəziyyəti tənzimləmək üçün bu sahəyə tətbiq olunan verginin azaldılmasını və nəzarət mexanizminin gücləndirilməsini təklif edir. Belə ki, şəxslər mənzilləri müqavilə əsasında kirayə götürsələr, bu halda pozuntular baş tutmaz. Əks halda, hüquqları çox tapdalanır - ev sahibləri çox vaxt əsassız şəkildə onları evdən çıxarırlar, qiyməti qaldırırlar, bunun qarşısı alınmalıdır.

Digər tərəfdən, əmlak sahibləri də müxtəlif prob-

"Bakcell" Əhmədlidə yeni mağaza açdı

Ölkənin ən böyük özəl mobil operatoru olan "Bakcell" yeni mağazasını abunəçilərinin ixtiyarına verib. Bununla birlikdə şirkət öz texnoloji yeniliklərini hər kəs üçün daha da yaxın etmək imkanı yaradıb.

"Əhmədli" metrostansiyasının yaxınlığında yerləşən yeni mağazada modern atmosfer, müasir standartlara cavab verən elektron növbə sistemi ilə yanaşı, abunəçilərin "Bakcell"-in məhsulları ilə yaxından tanış ola biləcəkləri elektron guşədə əməliyyatları sürətlə həyata keçirmək mümkün olacaq.

Mağazada premium zəng xidməti olan VoLTE-nin aktivləşdirilməsi, yeni nəsil sim texnologiyası - eSim satışı, tarif və sürətli internet paketlərinin aktivləşdirilməsi ilə yanaşı 10 növdən çox xidmət təqdim olunur.

"Bakcell" olaraq hər zaman innovasiyanın və rəqəmsallaşmanın gücünə inanmışıq. Əhmədli filialımız da bu gücü sizə daha yaxın etmək üçün bir vasitədir. Səhədləri aşaraq innovativ yenilikləri sürətlə ölkənin hər nöqtəsinə çatdırmaq əsas hədəflərimizdən biridir". - deyərək "Bakcell"-in Baş İcraçı Direktoru Klaus Müller bildirib.

Ölkənin dörd bir yanında "Bakcell" ilə ən sürətli ol" şüarı ilə genişmiqyaslı kampaniya həyata keçirən "Bakcell" şirkəti "NEQSOL Holding"-in tərkibinə daxildir.

Səhiyyə Nazirliyi valideynlərə xəbərdarlıq etdi

“Bağcayashlı uşaqlar virusa yoluxduqdan sonra onların məktəbəqədər təhsil müəssisəsinə göndərilməsi tövsiyə olunmur”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Səhiyyə Nazirliyinin mütəxəssis-eksperti, pediatri Tərlan Əyyubov deyib.

O bildirib ki, sentyabr aylarında bağça və məktəblər fəaliyyətə başladığı üçün həmin vaxt uşaqlar arasında virusa yoluxma halları artır.

Tərlan Əyyubovun sözlərinə görə, 4 yaşına qədər olan uşaqlarda immunitet sistemi daha güclüdür: “Bu yaşdan yuxarı olan uşaqlarda isə əksinə, virusa qarşı mübarizə zəifləyir. Virusla yoluxan uşaqların məktəbə, bağçaya getməsi tövsiyə olunmur. Çünki uşaq virusa yoluxubsa, bunun inkubasiya dövrü var. Ona görə də tam sağalandan sonra uşaq məktəbə və ya bağçaya gedə bilər”.

Mütəxəssis eyni zamanda valideynləri uşaqlara gigiyenə qaydalarını aşılamağa çağırır.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

MUSAVAT

Son səhifə

N 198 (8334) 2 noyabr 2023

Bədəndə fiziki ağrını kəsən mahnılar

Makqilla Universitetinin alimləri musiqiyə qulaq asaraq ağrını azaltmağın mümkünlüyünü sübut edib. Öncədən də digər alimlər musiqinin ağrıya təsir göstərdiyini bildirmişdi, amma hansı tip melodiyanın ağrıkesici təsir etməsi öyrənilməmişdi. Yeni tədqiqatda könüllülərin çiyinə isti predmetlə toxunub ağrı effekti yaradılıb. Bu zaman müxtəlif mahnılar səsləndirilib: bir dəfə sevimli musiqi, digər dəqiqədə tanış olmayan mahnı, eləcə də tam sakit hal. Müşahidə edilib ki, sevimli musiqiyə qulaq asarkən ağrı və diskomfort hiss olunmayıb.

Ekspərimənt sübut edib ki, heç də hər musiqi ağrını azaltmır, insanı sakitləşdirmir.

Alimlər hesab edir ki, səs stimulinun səbəbi musiqiyə qulaq asarkən bədəndə, dəridə titrəmə, qısqıllanma və iynəbatırma təsirinə olmasındadır. Sorğu göstərib ki, qəmli, xatirələr oyadan musiqi, nostalji mahnılar daha yaxşı ağrıkesicidir. Çünki onlar daha güclü emosional reaksiya yaradır.

Psixoloqlar qəzəbin faydalarını sübut etdilər

Texas Universitetinin amerikalı psixoloqları müəyyən ediblər ki, qəzəb məqsədlərə çatmağa kömək edə bilər. Tədqiqatın nəticələri "Journal of Personality and Social Psychology" jurnalında dərc olunub. Elm adamları keçirdikləri təcrübəyə 1000 tələbə könüllünü dəvət ediblər. İştirakçılar müəkkəb anagramları həll ediblər, məntiqi testlərini yerinə yetiriblər və kompüter oyunları oynayıblar. Psixoloqlar müəyyən emosiyaların onların nəticələrinə necə təsir etdiyini yoxlayıblar. Məlum oldu ki, qəzəb reaksiya sürətini yaxşılaşdırır, xalların sayını artırır və maksimum cəhd etmək üçün motivasiya verir.

Bayden "Helluin" şənliyində uşağıdan "qorxaraq" alindəki konfeti yerə saldı

ABŞ prezidenti Co Bayden Ağ Evdə "Helluin" bayramını qeyd etmək üçün keçirilən tədbir zamanı Dart Veyder maskası taxan uşağıdan "qorxub". Əlləri titrəyən Bayden

uşağa hədiyyə verməli olduğu konfetin birini yerə salıb. ABŞ liderinin bu davranışını əks etdirən video internetdə yayılıb. İzleyicilər Baydeni ələ sahiblər. Belə ki, şərhçilərdən biri Ağ

Evin rəhbərini "Qoca Pennyvayz" adlandırb. Qeyd edib ki, Baydenin ətrafındakı uşaqlar hədiyyələrin sevincini yaşamaqdan daha çox çaşbaş qalıblar. "O şirniyyatlardan uzaq durardım! Onlar insanı uyuda bilər!" - deyə başqa bir sosial şəbəkə istifadəçisi yazıb.

Xatırladaq ki, prezident Co Bayden və birinci xanım Cil Bayden "Halo-READ!" tədbirinə ev sahibliyi ediblər. Ağ Ev rəhbərinin həyat yoldaşı Cil Bayden də Vaşinqtonda keçirilən tədbirlərdə iştirak edib. O, saxta qulaqlar və süni tüklər taxaraq, üzünə biq çəkərək pişik obrazı yaradıb.

Qışda gündə nə qədər su içməliyik?

Orqanizmdə su balansını hər fəsilə saxlamaq lazımdır. Adətən su içmək yayda yadıma düşür, amma həkimlər qışda da su içməyi tövsiyə edir. Baş həkim Nadejda Podkornotovanın sözlərinə görə, soyuq aylarda sutkalıq norma ehtə yayda olduğu kimidir.

"Əslində hər kiloqrama 30 ml su formulu düzgündür, amma böyrəklərin vəziyyəti, insanın yaşı və həyat tərzindən asılı olaraq, sutkada orta hesabla 1 litr təmiz su içilməlidir.

Payız və qışda susuzluq signalı çox gec beyin tərəfindən göndərilir, amma susuzlaşma və qanın qatılaşması riski yaddakı qəddir. Xüsusən mərkəzi isitmə sistemi, isti kondisioner, quru, isti hava dərinə və tənəffüs yollarını qurudur, daha çox su itirilməsinə səbəb olur, qışda qalın geyindiyimizdən daha çox tərləyirik. Qışda az su içmək xarici görünüşü pisləşdirir, tez-tez infeksiya və soyuqdeyməyə səbəb olur, xüsusən yaşlı, xəstə insanlarda qan qatılaşır. Şəkər xəstələri əziyyət çəkir.

Qışda sutkada 1,5 litr su içməyin faydaları:

- Qrip və soyuqdeymənin profilaktikasıdır;
- Dərinin, gözəlin qurumasının qarşısını alır;
- Qışda kökəlməyin qarşısını alır;
- Qanı durulaşdırır;
- Orqanizmdə su defisitinin əlamətləri:**
- Güclü yorğunluq;
- Yuxululuq;
- Sidiyin azalması;
- Göz, ağız, burun, dərinin quruması;
- Çox yemək.

Bunları bilirsinizmi?

* Yayda saçlara çoxlu toz qonur. Bunun üçün baş şotkasına köhnə kapron corab dolayır, sonra darayır.

* Tez-tez quruyan və qabıq verən dodaqlara 1%-li bor turşusu məhlulu çəkir və ya bitki yağı sürürlər.

* Yanmış yerə yumurta ağında isladılmış əski qoyurlar. Bu ağrını azaldır və yara daha tez sağalır. Yanmış yerə tünd çay, marqanez məhlulu da qoymaq faydalı olur.

* Yorğunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu suyla vanna etməkdə fayda var.

* Çatlamış dərinə qəhvə xıltı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumuşaq və elastik olur.

* Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qınşar.

* Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəriyə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.

* Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldükdən sonra yerinə yeni tük gəlir.

* Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun emələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.

* Ayaq dırnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir neçə dəfə etmək lazımdır.

Kişilərə xəbərdarlıq: pivə sizi qadına oxşada bilər

"Kişilər arasında ən məşhur içkilərdən biri olan pivə qadın hormonlarının artmasına kömək edir, bununla da libidoya zərər verir". Bu barədə rusiyalı gastroenteroloq Yevgeni Belousov xəbərdarlıq edib. O, pivəni çox içən kişilərin qarınlarının böyüməsinə diqqət çəkib.

Həkimin sözlərinə görə, qarında yığılan piy bədəndə testosteronun səviyyəsini azaldır, eyni zamanda qadın hormonları estrogen səviyyəsinin artmasına təkan verir, bu isə birbaşa kişi libidosuna təsir edir. "Həmçinin estrogenin artması səbəbindən kişilərdə jinekoma - süd vəzilərinin böyüməsi inkişaf edir", - deyir Belousov aydınlaşdırıb.

Bundan əlavə, Y.Belousovun sözlərinə görə, pivənin tərkibində qaraciyərə, sinir sisteminə zərərli olan alkoqol və qadın hormonlarının analoqları olan fitoestrogenlər var. Ekspert kişilərə menyudan soya və onun məhsullarını (soya südü, tofu, soya sousu və yağı) çıxarmağa da çağırış edib. O qeyd edib ki, çoxları bu məhsulları faydalı hesab edir. Bununla belə, soya pivə kimi, kişilərdə testosteron sintezinə mənfi təsir göstərən fitoestrogenləri ehtiva edir.

Sonda Y.Belousov kişilərə dəmir qablarda konservlərdən imtina etməyi də tövsiyə edib. Mütəxəssisin sözlərinə görə, bu dəmir uzun müddət saxlandıqda və içindəki maye ilə təmasda olduqda zərərli bisfenol maddəsini buraxmağa başlayır. Bu maddə də müntəzəm şəkildə bədəne daxil olanda pivədəki kimi mənfi təsir göstərir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 2880
Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500